

Marie Štechová

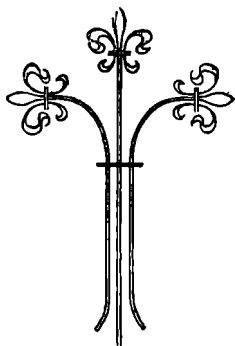
DUŠE A SVĚT

1939

**Dominikánská
Edice Krytál**

Marie Štechová

Duše a svět

Olomouc 1939

Dominikánská Edice Krystal

NEZNÁMÉMU ČTENÁŘI.

Myslím na neznámého čtenáře, který zápolí s některou z mnohých těžkostí, jež jsem poznala. Jak často se cesta prodlužovala jen proto, že nebylo značek, že nebylo nikoho, kdo by vztyčil varovné znamení.

Kladu malé větvičky, jako to dělávají Indiáni v pralesích a prériích na označení stopy. Je třeba trochu napjatější pozornosti, aby byly rozeznány od obyčejné země, na níž leží.

V Praze, v den Zjevení Páně, 6. ledna 1939.

A nepřipodobňujte se
tomuto světu,
nýbrž přeměňujte se
obnovou mysli své,
abyste zkoušeli, co je
vůlí Boží,
co totiž jest dobré
a příjemné a dokonalé.

Svatý Pavel.

(List k Římanům 12, 2.)

I.

DOBÝVÁNÍ SKUTEČNOSTI.

VĚČNÁ A SOCIÁLNÍ HODNOTA ČASU.

Přijde zajisté čas, kdy vynesen bude výrok Anděla (Apok. 10, 6.) a přísahati bude skrze Toho, jenž věčně žije, že času již není.

Sv. Řehoř Naziánský.

Svět má stále mnoho času, ale také jej má stále málo.

Má ho málo, když nás bičuje a honí spoustou svých závazků a prací, které na nás neúprosně vymáhá. Má jej mnoho, když ustavičně naším časem mrhá. Podvádí nás stále v tom, co se týká našeho svobodného zacházení s časem. Hned nám namlouvá, že čas máme pro své bližní, abychom jim sloužili a všelijak je povzbuzovali — nejsou však vždy příliš ochotni dát si od nás sloužit, nebo se dát námi přiměřeně povzbuzovat. Jedná-li se o lidi zbožné, předstírá, jak by mohli mnoho dobrého vykonat pro Boha, kdyby hojně svého času na určité cíle promarnili. Velmi podnikaví lidé vymýšlejí hned pro druhé různé akce a apoštoláty, takže se zdá, jako by hlavní otázka všech lidí kolem nás točila se jen kolem toho, co dělat s naším časem.

Svět, jak se zdá, trpí nedostatkem veške-

rého času a míní nás donutiti, abychom všechny ztráty za celé lidstvo nahradili. Nestací, že žena je vdána a má svou domácnost: musí mít ještě vedlejší povolání a různé závazky sociální a společenské — a musí být ubičována tím, že má zcela nedbalé služby nebo slečny k dětem, za něž musí dotahovat práci ve svých volných chvílích, pokud jí zbývají. To je mistrovské dílo tak zvané emancipace ženy: místo jedné pořádné, svobodné a vlastní práce, musí dělat spoustu všelijakých.

Nevidíme téměř člověka, který by si činil výčitky z ukrádání času druhého — ačkoliv pro ukradenou hrušku nebo zcizený lístek na tramvaji by volal důrazně po svém právu. Vy ukradnete jednu hodinu, druhý půl, třetí dvě, čtvrtý tři hodiny — a dílo zkázy se táhne vytrvale den ze dne, a den ze dne vzrůstá, až konečně svět přejíždí vítězoslavně po mrtvých, kteří neměli nikdy ani trochu času pro sebe.

Jak to, že se dáváme tak klidně obírat, když o kousek meze nebo trávy vedeme dlouhé právní spory? Je čas něčím méněcennějším než seno? Většina lidí nemá žádného slitování ani s časem svým, ani s časem svých bližních.

Toto ohromné zcizování času je v podstatě vylupováním božského práva k duši.

Pochází z různých příčin. Svět uvolnil a rozptýlil natolik lidského ducha, že si již neví co počít se svým časem, a proto stále za ním běhá a do úmoru se pachtí sháněním všeličeho, co jmenuje zaměstnáním, odpo-

číváním, rozptylováním, shromažďováním a různými jinými jmény.

Svědčí o velké ležernosti našich bližních, když si s naším majetkem počínají, jako kdyby jim patřil a všelijak se na náš úkor obohacují a baví. Jedna paní mne ustavičně zvala a zvala a když jsem se konečně dala zlákat k tak nákladnému podniku, prohlásila mi v slzách: Jsem ráda, že jste přišla. Já se sama tak strašně nudím!

Pokud jsem nerozuměla smyslu ustavičného zvaní, vymáhání návštěv a navštěvování — domnívala jsem se, že některým lidem vskutku působí radost, jsou-li vyhledáváni. Jedna taková paní, která tak velice — jak se zdálo — návštěvy milovala — a kde koho k sobě zvala, svěřila se mi zcela upřímně, že je šťastna, když přichází večer a její břemeno s ní spadá. Jiná zase nosila břemeno večer, ba po celé noci a nemohla se nikdy dočkat rána.

Ty návštěvy mne unavují k smrti! říkala — a bylo to na ní vidět.

Ale proč tedy tolik lidí zvete?

Protože my k nim také chodíme.

Ale proč k nim chodíte?

A co by tomu řekli, kdybychom jim neoplatili návštěvu?

Sluší zkoumati, jakou náhradu a v čem dáváme svým bližním, když si tolik jejich času přisvojujeme. Dáváme jim za to plnost styku? Svě nejlepší chvíle duchovní pohody? Nebo jim snad ulehčujeme nějak v jejich práci, pomáháme zametat, umývat okna, vařit oběd? Brousíme jejich vtip? Obohacu-

jeme jejich poznání? Nadlehčujeme břímě jejich starostí? Přinášíme jim radost?

Pak by měl zajisté styk s našimi bližními důvody vnitřní.

Ale tak tomu pravidelně není. Tíha padá obyčejně na toho, kdo je náštěvou poctěn. Návštěvníci, všeobecně vzato, mají ohledy k sobě, a nikoli k druhému, na něhož přišli navalit různé ošklivosti, s v o j e starosti, s v o j e nedostatky, s v o j e zklamání, zkrátka všechno to, co by měli dle práva sami nosit a druhé tím neobtěžovat. A tak je jedna strana lamentující a útočnou, druhá zůstává tiše pasivní či trpnou a vyčkává, s které strany pytel neštěstí jí bude hozen na krk.

Jakmile jednou připustíme lidem jakousi svobodu v užívání našeho času a naší osoby, půjdou vždy dál a dále — a nepostavíme-li neúprosně nějakou hranici styku — kterou ovšem musíme stále tvrdě hájit! — nezastaví se před ničím. Je-li jim co prospěšné nebo milé, neohlížejí se na to, je-li to také prospěšné a milé druhému. A jestliže jim právě něco velmi překáží, nemají nic rychlejšího na práci, než to odnést k těm, kteří by s radostí a vděčností přijali, kdyby toho zůstali ušetřeni.

A tak místo souhry, spolupráce, spoluputování a spoluodpočívání — jež jsou vždy radostí styku — dostává se druhým jen bezohledného uplatňování — jistých podnikavých lidí, kteří si umínili, zaujmouti u nás „svoji posici“. Oni si to umínili, a proto jim nezáleží na tom, zneklidní-li nějakou

tichou chvilku našeho života, kterou násilím uchvátili. Kladou se jako těžké a nepohnutelné břemeno na křídla času, jež měla nás vyzdvihnout a nadlehčit, a jež zastavují svým neúprosným výmáháním „přátelských citů a služeb“.

Jsou lidé, kteří přicházejí za druhými a domáhají se tak zvaného „pochopení“. Třeba jim říci otevřeně, že nikdo nikdy nebude moci druhého chápat tak, jak by si toho druhý přál. Ale na tom nezáleží, protože kdo nás vždy dokonale chápe, je nám vždy stále nablízku. Bůh nás chápe lépe, než my sami sebe. Svěřme se tedy bezpečně Jeho svatému pochopení a nevyhledávejme jiné. Nebudeme v nebezpečí, že rozptýlíme mnoho času — svého i druhých — hledáním sebe u druhých, kde se ostatně nikdy nemůžeme nalézt.

Buďme vděční za každé dobré slovo svých bližních, ale nevymáhejme od nich, aby nás nosili jako chůvy ve svém náručí. Je třeba, abychom se naučili chodit sami. Je třeba, abychom se naučili užívat vlastních nohou jako vlastních rukou a vlastního rozumu — jinak bude veta po naší duši.

Naši bližní nechtějí se dát přsvědčit, že láskou není osobní záliba v druhém — a že osobní záliba je něco, co druhý nemůže vždy sdílet. Podstata lásky je v její neosobnosti, ne osobitosti. Láska k bližnímu žádá si být svobodna a nikoli zaprodávána za různé něžné výlevy citů, které jí spíše překážejí než prospívají. To je účinná láska, která bližnímu pomáhá k svébytnému životu duše a

odstraňuje všechno, co v něm zkysalo a nabubřelo rozkocháváním v sobě a pěstováním hojných sentimentalismů.

Taková láska mu také ukazuje, jak svrchovaně je třeba, aby věnoval více péče vlastnímu životu a vlastním starostem a nechtěl vymáhat vždy všechno od druhých — pod záminkou, že potřebuje pochopení, že je sláb, že na to nestačí a že druzí mají povinnost ho milovati. Ovšem tak milovati, jak on si to představuje! — a jak si to také neúprosně vymáhá.

Správná láska odnaučuje nás neoprávněným nárokům vůči druhým — na příklad, že kdykoliv si zamaneme, jejich čas musí být náš, jejich práce musí nám být k službám, jejich pozornost musí být věnována našim starostem, jejich úspory musí být k naší dispozici — neboť oni vskutku dovedou často lépe šetřit než my sami a dovedou si leccos odepřít, co my, jak se domníváme, odepřít si nemůžeme.

Je tedy skutečné lásce k bližnímu zcela jistě velmi daleko, aby zcizovala něco z nesmrtelných práv jeho duše — nebo jeho majetku — jímž je především jeho čas. Poznává se podle toho, jak je nenáročná, zdrželivá, skoro plachá — ale vždy pohotová k opravdové účasti skutečného jednání, když přijde pravá chvíle.

Umínil-li si však náš bližní jako těžká překážka do naší cesty se položit, pak musí být odklizen jakýmsi násilím opatrnosti, která člověka chrání a zabezpečuje jeho osobní svobodu.

CO JE A CO NENÍ DUCHOVNÍ.

Rozdíl je dán základním rozdílem mezi člověkem smyslným a duchovním. To hlavní, co chybí člověku hmotnému (smyslnému), jsou veškery distinkce duchovní — není schopen duchovního rozeznávání. Nerozezná vůbec hmotu od ducha. Považuje za duchovní, když rád pobíhá po kostelích, po náboženských slavnostech, když má zálibu v pobožnostech.

Na takového člověka žádná duchovní skutečnost nemůže účinkovat přímo. Dovede sice často mluvit krásné a cituplné řeči o Bohu — protože je jinde slyšel — o krásě, o dobru, o pravdě a jiném — ale nikdy nemůže být zasažen přímo ani krásou, ani pravdou. Jeho duch se vždy přilepí k zevním tvarům — krásy nebo dobra — ty ohmatává po způsobu dětí a zevluje na ně u vytržení — ale zůstává právě takovým, jakým byl, než se setkal s krásou, pravdou, dobrem. Neúčinkují na něho, protože brána jeho duše je zavalena těžkým balvanem hmoty a jemu ani nenapadá, pustit se s ní do zápasu. Pokud je ve vleku své hmotnosti, má v ní spíše zálibu — než aby mohl mít k ní odpor, jenž je počátkem každého duchovního pokroku.

Neprojde-li lidský duch zápasem s hmotou — s vlastním já — zůstane nutně v jejím zajetí. Takový člověk může číst nejduchaplnější knihy o Bohu a duši, slyšet nejslavnější kazatele a dělat vše možné — nikdy ho to k žádné duchovní skutečnosti

nezdvihne. Sráží ustavičně sám sebe dolů.

Stačí chvilku pozorovat takového člověka, abychom si ujasnili, kam až s ním můžeme — a nemůžeme — dojít. To hlavní, čeho není schopen, je duchovní jednání. Myslí hmotně, jedná hmotně. V myšlení se to jeví hrubostí, neúplností, nejasností, zmateností — v nejdůležitějších věcech. V jednání se to jeví přenáhleností, afektovaností, která se v sobě zálibně shlíží, neuspořádaností. Jednání takového člověka bude skrz naskrz zevnější, to jest neúčinné pro duchovní život, a proto i když takový člověk má lepší chvíle chtění, není mu to nic platno, protože jeho jednání nikdy nezasahuje do vnitřního cíle duše. Jde vedle. Jsou to rány do vody. Pokud nepřipravil půdu pro zápas s vlastní smyslností a sobectvím a jinými morovými ranami vlastního já, je všechno jeho vznešené chtění nadarmo.

Lidé smyslní poznávají se snadno podle hlučnosti a křiklavosti, žvatlavosti a neposednosti. Pobíhají ustavičně po světě svým zrakem, sluchem, všemi svými smysly a zálibně se kochají ve všem, co takto nashromáždili. Smyslnost musí každého ohmatávat, každého váží a soudí — podle svých hrubých měr a vah — a ovšem ztrácuje, neboť nic se nevyrovná tomu, jak právě ona si to představuje.

Nasbírala na ulicích světa všelijaké odpadky poznání a ty hledí ustavičně uplatňovat. Takoví lidé jsou jakoby nabiti všemožnými kritérii, soudy, rozumy — ale když se to všechno dá dohromady, nevyjde

z toho jedno jediné stravitelné sousto. Chybí duch, jenž by utřídil látku života.

Neomylným znamením smyslnosti je také jisté pokrytectví, neboť dělá se laskavou — ačkoliv jí chybí láska, dělá se mírnou — ačkoliv jí chybí míra, dělá se spravedlivou, ačkoliv jí chybí smysl pro povinnost, dělá se vlídnou, ačkoliv je rvavá a trhavá jako vlk. Protože duchovní život může se vytvořit jen ze skutečností — a ona nemá pro ně předpoklady — nedává si práci se sebou, aby je mohla mít a aby mohla se be zmoci — počíná si stále jako na divadle; chce něco představovat, něčím být, čím není. Nemá svébytného života z milosti Boží.

K takovému je třeba především ztišení v sobě, a ona nedovede ztichnout sama v sobě pro svoji hlučnost a stálou nepokojnost. Nedovede být sama o sobě, musí být stále v houfu.

Hmota sama o sobě je nevinná. Chléb, který jím, mi neubližuje, stolička, na níž sedím, není můj nepřítel, polní květ mne nechce omámit svými požitky. Jakmile však si vymyslím druhy chleba a způsoby, jimiž bych jej hygienicky a esteticky strávila, jakmile vyhledávám pohodlnější nebo krásnější stoličky než jsou ty, které postavila Boží Prozřetelnost a láska, jakmile z polního květu činím neobyčejnou zálibu svého života — všechny ty věci zaujmou proti mně nepřátelské postavení. Hmota zajala mé smysly a bude mým pánem.

Tauler říká v jednom svém kázání, že ani sklenku vody nesmíme si dovolit vypít

s rozkoší, nechceme-li žít svou smyslnost. Je mnoho lidí, kteří ji žijí záměrně — kteří vyhledávají ustavičně lepší a krásnější vodu a vydatnější doušek. Tak i Boha používají na rozněcování svých dojmů a citů — což je ta forma smyslnosti, od níž jsme na počátku této rozpravy vyšli.

Bůh je pro mnohé lidi jen záminkou — záminkou, jíž třeba věří — ale doopravdy to s ním nikdy nemyslí. Jsou tu pohodlné a vyšlapané cesty, při nichž tak mnohý svou kapličku vystaví, ale nic víc nad to.

Protože všechna sláva duše je vnitřní — *Omnis gloria eius ab intus* (Žalm 44.) — je hmotný člověk zbaven takové slávy, to jest veškerého bohatství života, a nucen žít jen z nejhorších odpadků, které v různých koutech světa posbíral.

Proto ústa slečny Eleonory přetékaají sice zbožností a horlivostí, ale kdekoli začne, možno mluvit o stálých nezdarech. Má někdy úspěch v tom, že přivede někoho do kostela, dostane do zpovědnice, jinému opatří s pomocí druhých (nikdy sama) prádlo, jídlo, práci — ale pak všechno končí.

Naříká si na ustavičné zneuznání lidí, jimž pomohla, a institucí, pro něž zadarmo pracuje. Ona by si to představovala tak, ale lidé si to představují zase jinak, a tak je v ustavičném naříkání nad nevděčností světa a neuznalostí lidí.

Je stále zneuznávána, stále trpí pro blaho druhých! Ale netrpí asi dosti pro blaho svoje a to proto, že by její sebeláska neobyčejně tím utrpěla.

Vystupuje ustavičně — a svévolně — z řady, ačkoliv podstatou a rozsahem své smyslnosti je nevybavitelna z houfu. Chce mít nějaké neobyčejné místo mezi svými spolubližními, ale nedorostla výšky a ceny obyčejného místa, kterým každý řádný křesťan začíná.

Naši bližní jsou nesmírně citliví a hned dotčeni každým, kdo chce vystupovat z řady. Jakmile vidí, že někdo chce dělat o své újmě apoštolát nebo jiné podniky, které platí za důstojné křesťana — okamžitě vytáhnou všechny své ostny, jako ježek.

Chlad, který provází určité apoštolý, čiší z jejich vlastního mrazu. Je to vnitřní nehybnost hmotného člověka, která jej vysune z každé opravdové jednoty s druhými a činí z něho tvrdohlavého a ješitného podnikatele „na vlastní pěst“. Lidé chtějí mít pokoj od rozpínavých sousedů, ale ochotně se dávají strhovat proudem, který vychází z vnitřní pohyblivosti duchovních lidí. Proto není třeba mít obavy o jakoukoli duchovní práci, neboť ta se „uplatňuje“ vlastní vahou a prolínavostí, zapadá hned do jednoty a míří k jádru, stále a vytrvale působí.

Kdo to dobře myslí, ale špatně dělá, tomu by pomohlo dobré zpytování svědomí. Není ještě vše ztraceno a dobrá vůle může nás vytáhnout z bláta naší špatné praxe a našich ustavičných nezdarů. S pomocí Boží musíme se jednoho dne dostat k jádru duchovního života a tím do pravého proudu s druhými.

VÝSTŘEDNOST ČINORODOSTI.

S hmotným pojmáním duchovního života souvisí, co bychom mohli nazvat nejrozšířenější heresí proti hodnotám života: kult činnosti.

Zbožnění činnosti jen pro ni samu, jakožto činnost... zachvátilo naši dobu jako ná- kaza a šíří se všemi proudy.

Člověk je obyčejně raněn slepotou v tom, na čem si zakládá. Zakládá-li si na svém apoštolátě, bude se jeho pozornost soustřeďovat k myšlence o jeho apoštolátě a ne- bude schopen proniknout do duchovní pod- staty apoštolátu, která se nedá měřit ani počtem uvařených obědů pro chudé, ani mnohostí napsaných pobožných článků.

Vnitřní souvislost mezi duší a činností, mezi prací a osobností je jiného druhu, než aby se dala měřit počtem vykonaného díla. Ba nemá vůbec co dělat s jakýmkoli počtem, třebaže světcí nikterak nepřekáží, vykoná- li m n o h o děl: jsou totiž všechna dobrá „mě- rou plnou a vrchovatou“.

Dobro vychází totiž z ohniska, ze střediska, nikoli z obvodu, z periferie naší činnosti. Pro- to jsou světcí vždy tak účinní: jsou správně činorodí. Za svým dílem nevycházejí z ob- vodu své osobnosti — ale z jádra svého bytí. Jsou k dílu donucováni vnitřním tlakem a proto je také nikdy nemohou opustit, i kdy- by pod ním tisíckrát klesali. A právě tento vnitřní tlak je směrodatný pro k a ž d é dobré dílo, a nikoliv vnější okolnosti, které naši práci vyvolávají, na příklad, že nemáme

právě nic lepšího na práci, nebo že také chceme něco dělat, že se také chceme nějak uplanit, a tak dále, jak se to ve světě říká.

Také se hned na každé práci projeví, pochází-li z vnitřní nutnosti, nebo jen ze zevnějšího horlení a pobíhání po světě. Je možno zametat duchovně, omývat nádobí duchovně — jako je možno psát náboženské články zcela neduchovně. Vnitřní tlak je ono světelné *co si*, při němž se práce rodí z vůle a milosti Boží, a ponechává nám na vůli, abychom se snažili provést ji dle svých sil *co nejlépe* — ne k chvále lidí, a ani k vlastní chvále.

Každý jiný způsob práce ukládá nám Bůh jako trest za naši vnitřní neposlušnost a trestá nás při něm tisícerými nezdary. Vlácíme se s přetěžkými povinnostmi mnohých děl, které jsme sami na sebe přivolali a opouštíme vznešené a lehké břímě, které nám určil Bůh — třeba jen při pometle v kuchyni. Není totiž důvodu, proč by se nemohlo pro nás stát tak vznešeným, jako pro jiného žezlo královské — kdybychom jen pochopili, v čem vězí vznešenost a trvalost každého díla.

Skoro všechny potíže našeho zevnějšího bytí plynou z toho, že se odlučujeme od vnitřního tlaku, jímž působí Bůh — a lopotíme se s vykonáváním služebnosti vlastní vůle. Rozptylujeme dary Boží, abychom rozmrhali vlastní síly na nejrůznější ubohosti, které jsme si pracně vymysleli.

To první, oč bychom měli usilovat, se jmenuje: poznat svoje hranice. Poznat, až

kam můžeme v čem jít. Nepatřit na svoji velkolepost, ale na svoji omezenost. Ne na bohatství nadání, ale na svoji nedostatečnost. Ne na svoji moc a možnosti, ale na svoji nemohoucnost.

Kdybychom poznali svoje hranice a kdybychom se v nich snažili žít, staly by se nám rychle srozumitelnými podmínky naší práce a našeho poslání. Chce-li si zdravý člověk počínat jako nemocný a nemocný jako zdravý, převrátí nejen vnější podmínky vlastního života, ale i vnitřní řád svého bytí. A tam začínají naše nezdary.

Další omyl je, jako by práce a dílo každého z nás musela podléhat s t e j n ý m předpisům. Jeden světec otevírá před každým dveře dokořán, druhý je před kdekým pečlivě uzavírá. V tom je právě zvláštnost jejich podmínek životních a nenapodobitelnost jejich poslání. Jeden bude průplavem, jímž proplují mohutné lodě i spousty malých bárek, druhý bude úzkou soutěskou v horách, kterou projdou jen málokteří. Kdyby soutěska chtěla dělat ze sebe průplav, zkazí zcela jistě Boží dílo.

K práci nebo k dílu nestačí vnější poměr, v němž napodobujeme druhé a snažíme se je předhonit. Větší počet ušitých kazajek pro chudé děti, nebo absolvování pokud možno největšího počtu schůzí a pochůzek, nedělá ještě apoštola. Vtip díla je v tom, aby duch zvládl jeho p ů s o b n o s t, aby je takořka znovuzrodil, donutil k výkonnosti vnitřní, to jest ku zmocnění se toho, co před ním stojí nehotovo a čeká na jeho sílu. Dě-

níci říkají, že práce dává sílu, a to je tehdy pravda, když se stala prací, která je schopna zmoci danou skutečnost. Pro koště je problémem zametení světnice. Správné zametení světnice. Ekonomie sil je při tom nutná, jinak bude všude plno prachu a bude to příliš dlouho trvat: a to je tedy špatná práce.

Nezdá se vám, že vaše schůze spolkové trvají příliš dlouho, než aby mohly být účinné?

Není váš apoštolát trochu pochybný, protože se při něm příliš mnoho mluví a málo jedná?

Protože se věci neberou za správný konec, vyjíždí tolik vlaků z kolejí. V osobním životě lidí je mnoho vlaků, které vyjely z kolejí, protože se jen jelo, aby se někam došlo.

Lidé se příliš mnohými pracemi zaneprazdňují a proto nemají čas na promyšlení jízdního pořádku. A to je katastrofální choroba naší doby, s níž musíme počítat. Musíme vědět, že budeme z přerůzných stran potahováni k přerůzným pracím a že musíme být na stráži, abychom se zachránili před potopením v jejich přívalu. Střežit vlastní hranice — v tom to je. Vědět, jak se co dělá: kdo to neumí s nemocnými, ať tam nechodí dělat apoštolát. Kdo to neumí vzít za duchovní konec, ať nedělá duchovní propagandu.

Zcela jistě každý něco umí a to se mu objeví, až se zbaví horečky z různých akcí a až pochopí, že účinnost práce je v tom, aby ji náš duch zvládl — nejen naše ruce

a naše smysly. A to se děje v okamžiku, kdy se skrze ni něco děje a stává — kdy kladívko uhodilo hřebík na hlavičku a cihla dopadla přesně do malty.

Prostí pracující lidé nejsou vůbec zachvá-
ceni výstřední čínorodostí — ta zmáhá jen
vrstvy intelektuální — a hlavně ženy.

Je mnoho žen, které pokládají pod svoji
lidskou důstojnost umývat okna a drhnout
podlahu ve své domácnosti, ale nepokládají
pod svoji důstojnost účastnit se šesti schůzí
denně a pobíhat po celý den — někdy i noc
— v tak zvané veřejnosti. Za to se jim ve-
řejnost odměňuje zabíráním téměř všech je-
jich občanských práv, které na schůzích tak
horlivě uplatňují a hlásají. Také muži cho-
vají se k ženě dnes krutěji než kdy jindy.

Tím se neříká, že každý muž je schopen
uživit ženu. Není toho schopen, jako není
každý muž schopen dobře s ní zacházet. Bu-
de vždy mnoho žen, které se užíví samy,
aniž by zneužívaly veřejnosti ke svým sou-
kromým podnikům a zálibám, protože život
dává každému lidskému tvoru nesmírné
možnosti.

Proč se stalo pro mnoho žen umývání ná-
dobí a vaření oběda — a jiné pěkné domácí
práce, skytající tak velkou svobodu duchu
a tak velkou rozmanitost činnosti — prací
nedůstojnou, kdežto vedení planých schůzí
a schůzek, mrhání času různým pobíháním,
neúčelným přednášením a akcemi, které
obyčejně míří v e d l e věci — považují ženy
za něco důstojnějšího? Ze své zkušenosti
vím, jak jsou někdy dobročinné dámy na-

prosto neschopny řešit prakticky a účelně jediný případ ve svém spolku, ačkoliv jich tam zasedá hezká řada a mnoho času proprchá v různých důmyslných návrzích. A neschopnost ta pramení právě z toho, že mají tak nízký názor o domácnosti, o ženině povolání v rodině, o dětech a všem, co souvisí s duší člověka. Snad bych si byla zachránila o veřejné činnosti ženy trochu ilusí, kdybych nebyla musela tolikrát vidět její bědné výsledky.

Naproti tomu ženy nejinteligentnější, nejbystřejší, nejroztomilejší a nejméně dbalé své důstojnosti stály u ploten, necek a dětského prádla, jako kdyby byly královnami a lidé bez domova mohli poznat na vlastní oči, jak krásným může být domov.

Nevyzaňuje-li z ženy domov, co s ní? Ani na nejveřejnější ulici nejveřejnějšího světa nebude k ničemu. Ta přelaskává péče o malé věci, zdánlivě obyčejné, zdánlivě nedůstojné člověka s maturitou a universitou — je vlídnou účastí se vším, co se kolem ženy děje. Taková účast je činná, protože se jeví v laskavé pozornosti k tolika malým věcem — nebo k tolika velkým lidem — kteří ji potřebují, aby mohli jinde stát dobře na svém místě.

Je blud, že domácí okruh ženy zúžuje ducha a že domácí práce je nízká. Vidíme to na ženách, které dovedou v rodině žít — třebaže ji snad ani nemohou vytvořit — a na ženách, které hledají po světě, kde by co našly. Pobíhající ženy získávají záhy tvrdý a nepříjemný rys zdánlivě vznešené neúčasti

k prostým věcem, a to působí, že ztrácejí brzy porozumění pro všechny velké a krásné věci. Protože hledají vznešenost a důstojnost svého bytí tam, kde ji nemohou nalézt — ztrácejí důvěrný vztah a jednotu s tím, co vzniká jen z těsného styku práce — třeba s dětmi, nebo s omýváním nádobí, nebo se zaléváním květin v zahrádce. Teprve těsné soužití se zákony života odhaluje jejich krásu a dává duši sílu, i tvůrčí rozmach.

Vznešené dámy se spíše nudí, než aby kdy mohly se dostat do pravé blízkosti nějakého soužití — třeba s knihami, nebo také jen se smetákem. Je nutno to zdůraznit, aby se na hospodyně nepohlíželo jako na méněcenného ženského tvora — ale naopak, jako na tvora, do jehož rukou se mohou sbíhat všechny jemné nitky úžasných objevů a životních událostí, v něž je také třeba počítat krásnou důvěru muže k manželce nebo upřímnost dítěte k matce. A to se může zaplatit a získat jen nějakou obětí.

V en m u s í j í t m u ž, t o ž v z á p a s y ž i t í. Je to tvrdý úděl muže. Svět je tak krutý a ošklivý a záludný.

A u v n i t ř v l á d n e c t n á h o s p o d y ň v d o m ě, j a k n a p s a l s t a r ý b á s n í k S c h i l l e r. V l á d n e, k r a l u j e n a d v ě c m i a d u š e m i, h l í d á m o u d ř e s v é p o k l a d y, a b y j í j e s v ě t n e r o z f o u k a l. C t n á h o s p o d y ň ě, m a t k a l i d s k é h o p o k o l e n í, p e č u j e d o b ř e o t o, a b y l i d s k é d ě t i n e z a b l o u d i l y, a ž p ů j d o u d o s v ě t a n a z k u š e n o u a v r á t i l y s e š ť a s t n ě k j e j í m u s r d c i — t ř e b a j i ž m r t v é m u.

OŠKLIVOST A KRÁSA.

Ošklivost je protisociální, protože znetvořuje pravdu.

Lidé, kteří mají rádi ošklivé věci — sochy, obrazy, básně, články — mohou být dobří lidé, ale jsou ohroženi s více stran než ti, kterým je ošklivost lhostejná. Mít rád krásné věci může být také nebezpečím, jestliže je člověk vytrhuje z ruky Boží — ze souvislosti stvoření — aby se kochal v jejich kráse jen pro ně samy, a jen pro svoji zálibu.

Záliba v ošklivých obrázcích nebo špatných básničkách projevuje se jistými morálními účiny — ba i poruchami na duši. Takoví lidé jsou snadno nakloněni k sentimentalitě, která vzniká ze sebepřeceňování — nebo k falešnému pathosu, který s tím souvisí — jsou v obcování s druhými ležerní, protože mají malý smysl pro distinkce a přesnost formy — a nejhorší účinek je v tom, že jejich duch tím o t u p u j e a duše je tak oslabována ve svých schopnostech.

Krasoduchové padají do jiného extrému, totiž do přeceňování formy, což činí ducha pedantickým, úzkoprsým, svárlivým, nespravedlivým, povyšujícím se nad druhé a rozptyluje jeho sílu. Také se domnívají, jako by mohli ze svého kritéria soudit celé Boží stvoření — celý svět a celou společnost, a jako by Bůh nebyl chtěl mít nic jiného na práci, než tvořit svět pro estetiky.

A přece podstata krásy Božího díla — i lidského — má jiný úkol. Forma nemůže

být rozhodující. Krásné dílo je krásné v š í m, skrz naskrz, a především tím, čemu by se mohlo říci jeho atmosféra duchovní. Není tu samo pro sebe a nezrodilo se samo ze sebe. Září z vesmíru.

Vnitřní tvar díla i jeho forma patří k sobě nerozlučně — to ví každý, kdo se naučil dívat nebo číst vlastnímá očima — a je to čím dál, tím vzácnější — protože odborníci nahánějí lidem strach a ustavičně jim namlouvají, že bez cizích berlí a berliček nikdy ke kráse a pravdě nedojdou. A tak se stává, že lidé jsou sice přesvědčeni, jak krásná je gotická katedrála, ale neodvažují se na ni bez pomoci odborníka ani pohlédnout.

Tápají v přívalu dojmů, obrazů, myšlenek a tvarů, dušení a moření různými názory často si velmi odporujících, n a s l o v o v z a t ý c h odborníků, a odcizují se často dobrému umění jen proto, že je nad jejich síly, obstojně se v něm vyznati. Aby se mohli potěšit Dickensem, musejí napřed prostudovat několik literárních příruček nejmodernějšího ražení. Hrůza! Zdá se mi, že už zase není v módě, ačkoliv před pěti lety byl? Proto však budu cestovat v duchu vždy s Davidem Cooperfieldem a budu vždy vděčně myslet na krásný svět srdce, který Dickens v Anglii objevil — jako jej u nás jiným tvarem objevila a zpodobila Božena Němcová. Také není v módě? Ale už zase ano, právě včera o ní psal jeden náš proslulý krasoduch.

Jistě, jsme jim vděční za mnohé bystré

postřehy. Kdo by se netěšil z vtipných lidí? Jen aby nebyli příliš vtipní, na úkor spravedlnosti, nebo lásky!

Tak tu leží na stole jeden slavný román, slavného autora, který má velký ohlas u estetiků, a čtenáři učelivě spěchají si jej přečíst. Běda! Dílo duchaplné, ale mrtvé. Mrtvé pro mne i pro každého, kdo k němu půjde přímo a nepředpojatě a bude se jím obírat jako dílem, nezáleží na tom, od koho. Předně, nemá žádné ú n o s n o s t i. Vnitřně nic nenese a také není ničím nesené. Je krásné až hrůza, řekla jedna paní. Látka řídká, pojetí vetché, mnoho prázdných a dutých míst, sem tam se hromadí různé podivuhodnosti, které tak rychle zapomeneme, jak rychle jsme je přečetli.

Každý by měl rozumět tomu, proč je báseň špatná a obraz ošklivý, protože je to záležitostí jeho duchovní orientace ve světě. Každý by měl vědět, že špatná báseň se projevuje i povrchním viděním, i nejapným stvářením formovým, i řídkostí látky, i mělkostí pojetí, i ležérností ducha, který věci jen ohlodal, ale nezmohl. Měl by naráz poznat, že je špatná ne pouze svojí formou, ale skrz naskrz celá.

Snad jsou již na to odborné kursy, ačkoli věc ta je v první řadě otázkou správné duchovní orientace. A sice osobní a osobnostní především — aby člověk konečně už měl svoje oči k vidění a uši k slyšení, kde se může něco krásného vidět, nebo slyšet. Aby měl odvahu, podívat se na tekoucí řeku bez pathosu a přečíst si báseň v časopise bez

strachu, že zabloudí a odchýlí se od právě platného soudu estetiků. Nebo raději ať nečte nic a učí se teprve číst a psát na okraji své duše.

Člověk připravuje sám sebe o pamětihodné objevy, úchvatná setkání, pracné a radostné výzkumy, když si tím chce dát sloužit jen skrze druhé objevitele a dobyvatele. Četba může být napínavější než lov na vysokou zvěř — ovšem nesmí to být četba tak zvaného napínavého románu. Většinou však zabírá nám příliš mnoho času a zbavuje nás samostatného myšlení a patření. Jen dobré dílo v pravém slova smyslu může nás odškodnit za takové ztráty. Je plynulé jako život. Je pohyblivé jako duše. Je lehké jako skutečná poesie. Ale především je *ú n o s n é*. Netrčí jako vytřeštěné do prázdna, zabírá okamžitě a plně naši pozornost, podněcuje nás k jednání, hýbe námi ve všech směrech. Je souborným pohledem do života, zrcadlí jednotu bytí, je husté jako zdravá tráva, rovnoměrné jako tichý déšť, a otevírá nejrůznější průlomy do nekonečna Božího stvoření.

Pomůckou k tomu, abychom se naučili dobře číst a bez ztráty duchovní energie číst — je pozornost k řeči autora, k jeho dikci či stylu. V ní se vidí hned, kolik uhodilo. Řekne-li Eskymák *S l a b é s l o v o - s l a - b ý m u ž*, je v tom v jistém smyslu zkratka formologie či nauky o formě. Doklady k tomu máme v četbě církevních Otců, na příklad, kde se na žádnou formu nemyslelo a tak vysoký stupeň se vytvořil. Jak doko-

nale píše sv. Tomáš Akvinský, jak ohnivě svatá Terezie z Avily!

Duch se zmocnil určitého jevu nebo myšlenky s u v e r e n n ě, jako činitel vládnoucí, ne služebný, který kolem jevů jen poskakuje nebo ve vytržení je kupí na nesouvislé hromady. Vnitřní souvislost a stejnorodost je znakem všech výtečných autorů — i na malém úseku eskymáckého pořekadla. Nevypůjčují si od nikoho barvu nebo tvar, ty vytékají z jejich plnosti.

Naproti tomu každá řeč člověka hmotného nebo málo duchovního je nevýrazná, matná, nebo křiklavá, nesourodá, roztríštěná ve své vnitřní skladbě. Buďto se lepí otrocky k pojmům, jak tomu bývá u některých odborníků, nebo se plazí a lísá a dělá hezkou, jak tomu bývá v tak zvané literatuře pro lid, což je také znakem řeči konvenční, otřelé a opotřebované skrz naskrz.

Proč běžná řeč nemá sil zdvihnout slovo od země a dát mu zazářit v jeho pravé souvislosti, má také tyto důvody. Vidí všechno stejně — vysoké i nízké — nebe i zem v stejné šedi a v stejné bezbarvé kusosti a roztríštěnosti. Život se zdá nepřehledný, když o něm mluví noviny. Je kouzelnou jednotou, když o něm zpívá Homér.

Boží hra je nevypočitatelná. Ku překvapení mnohých lékařů nemocní se uzdravují a chromí skákají. Ke zklamání mnohých učitelů žádné školní pravítko nezuniformuje ducha dítěte. A ani se dohromady neví, jak je možno, že člověk uniká tolika nástrahám literatury a umění a ošklivých věcí a jí své

jablko neoloupané, když celý svět mu je krájel a loupal.

Lidé s pravítkem nemohou uzavřít život před námi — což nám může být útěchou v mnohých našich bédách politických. Lidé se smetákem nemohou jej vysmejčit celý a nikterak nejsou schopni nám uzavřít přímou cestu ke kráse a pravdě. Ještě tu zbývá mnoho volného místa pro duši — i pro krásy života.

JEDNÁNÍ.

Trpět, mlčet a jednat.

Sv. Jan od Kříže.

Jak jedná svět?

O nás a naše potřeby vůbec se nestará. Je mu jedno, dýcháme-li třebas z posledních sil — jen když pro sebe z toho něco vyrazí. Myslí jen na sebe, zabývá se jen sebou, hledá jen sebe.

Ve styku s námi jsou lidé neúprosní ve vymáhání své vůle. Proto je základní moudrostí ve světě, nestarat se o cizí věci. Mnoho lidí žije bez starosti na úkor druhých, protože se jim podařilo hodit druhým na krk svoje starosti. Mechanický způsob, jakým se řeší mnohé filantropické nebo humanární věci, je velmi prospěšný těm, kteří by sice byli schopni obživit se bez almužny, ale ani jim to nenapadá, pokud jsou tu instituce a lidé, kteří almužny rozdávají. Proto se nedostane na tak mnohé ubožáky, kteří v tomto světě neumějí choditi.

Je ku podivu, jak rychle a obratně umí svět citovat výroky Evangelia, že je dobré dávat almužnu, a že vždy budou chudí — ačkoliv jiným, stejně závažným a důležitým slovům, nechce porozuměti. Je dobré dávat almužnu chudým — ale kdo je chudý? My bychom na příklad tak sotva stačili na to, dát druhému kus pole, aby si tam zasázel a okopával brambory, ale on žádá náš dům, aby tam mohl přijímat své hosty — protože „je chudý a nemá domu“. Jakmile jsme některým lidem otevřeli dveře, prohlašují je za naše milé dveře — potom za svoje dveře — pak za samozřejmě svoje dveře. To už jsou pány ve svém, to jest v bývalém našem sídle.

Nejprve to byla zdvořilost, potom dotěrnost — následovalo obtěžování a skončilo to jako vydírání: a říká se tomu také láska k bližnímu.

Láska k bližnímu nevyžaduje však věci tak obtížných a nákladných — a zhoubných pro naši svobodu. Také nemůžeme zabrzdit všechno zlo, které se řítí na naše bližní — protože se mu nechtějí bránit. Nevyžaduje, abychom přijímali na svoje bedra starosti, které sami nechtějí nést.

Svět je nenasytitelný: proto pozor! Poznat to dobře. Ozřejmit si to jasně. Vtisknout si to v paměť zřetelně. A trpět to a snášet jako se snáší každé zlo světa — poznáním a v poznání — a vyhýbat se mu z blízkosti, mlčením.

Trpět a mlčet je už počátek jednání. Tak se dostáváme k duchovním skutečnostem ži-

vota, abychom nebyli roztrženi jeho bédami neduchovními. A jediná míra, která všechny skutečnosti zjišťuje, je zase míra jednání. Jednání jako vnitřní akce. Jednání, které není planým pobíháním v bludném kruhu vlastní vůle, ale které vychází ze středu vůle Boží, tedy mimo nás, třebaže skrze nás.

Není vůbec jiné opory v tomto světě. Není jiného zdroje síly.

Bůh ustavičně jedná. Bůh nás může ustavičně nést v našem jednání.

Čím slabší je náš duchovní život, tím méně jsme schopni skutečného jednání. Tím méně jsme schopni rozhodujících zásahů do svého života — neboť jednání týká se především nás — a má vycházet především z nás.

Jedná se o nás, o náš život, o naši duši, o naše podstatné vztahy k Bohu, z nichž teprve vyplynou vztahy k bližnímu a k světu. V nás musí být nejprve všechno přetaveno a přizpůsobeno vůli Boží. V nás musí se zrodit ona svrchovaná pohyblivost, která je tak mohutnou výzbrojí ducha v boji se všemi překážkami a nepřáteli. Pomocnou ochrannou službu vykonávají i Strážní Andělé, kteří nás od určitých lidí nebo věcí prudce vzdalují, když nám hrozí velké nebezpečí. Teprve z větší vzdálenosti porozumíme hlubokému odporu proti určitým lidem nebo myšlenkám — odporu neosobnímu a přece tak účinnému, že je schopen včas nás odstranit z dosahu zhoubných lidí nebo věcí.

Svatost i velká osobnost může se vytvořit jen z jednání.

Kmotra s kmotrou se sešly a řekly si: To jsme si toho napovídaly!

Zatím duše jednala a protínala svými křídly všechny živly života. V sebezáporu, v oběti, v ctnosti dotýkala se žhavé podstaty života a rostla a kvetla před tváří Boží. Byla šípem z luku, který zasáhl terč, byla rozmachem paže, která zdvihla břemeno, byla úderem kladiva do kovadliny, z níž zsršely jiskry. Byla orlem, jehož křídla protínala azur a kroužila nad nesmírnými vodami.

Jednání je nejživelnější projev duchovního bytí. Život duchovní nemůže být zrozen než skrze jednání. Nemůže být živen než jednáním a nemůže být oslaven bez jednání.

Zrození činu předpokládá život duše. Dlouhou a neviditelnou práci v jejím skrytu. Věci, vedle kterých chodíme, nespadly včera s nebe. Dobrá lidská díla se nevytvořila debatami, pobíháním po světě, utíkáním okolo sebe. Také je nezrodil svět. Bůh je zapojil do velké jednoty života. Bůh, který vždy jedná, bdí nad zrozením činu v duši.

A protože Bůh vždy jedná, je tu pevná záruka, že žádný čin nepadne nazmar. Každý dobrý čin přijde na své dobré místo a každý špatný čin bude jím na konec potřen a zmařen. Je to jásavá záruka, že ani píď opravdového jednání nebude ztracena — že duše nic nekoná nadarmo.

O OBYČEJNOSTI.

Jak víme od současníků světců, vyjímali se svatí mužové a ženy vedle ostatních lidí velmi obyčejně. V Annecy se říkalo, že kanovníci nepamatují obyčejnějšího biskupa než Františka de Sales. A také svatá Chantal přičítá právem k jeho velké chvále, že uměl dokonale skrývat věci neobyčejné pod vzhled obyčejnosti.

Lidé však čtou životopisy, kde jednání světců se obyčejně shrnuje a sevšeobecňuje, podtrhává a zdůrazňuje — představují si pak podle nich mravní hrdinnost jako něco neobyčejného — excentrického — co pro prosté poměry životní ani se nehodí. Je sice pravda, že každá svatost má svoje zvláštní podmínky — ale ty má také každý lidský život. A každý lidský život má stejnou morální míru: co je svaté u světce, bude svatým i u jiného člověka, jestliže podmínkám této míry vyhovuje.

Kromě toho nadpřirozený život — to jest duchovní život v pravém slova smyslu — nemůže spočívat na znásilňování rozumu nebo životních podmínek. Vychází z nich a je s nimi v dobré vnitřní souhře. Mohlo by tedy být zkušebním kamenem morálního jednání, vyhlíží-li obyčejně — či neobyčejně. Kde narazíme na nějaké extravagance — zvláštnosti — měly by nám být podezřelé. Při jednání brzy se objeví jejich temné stránky.

Lidé mají v mnohých případech velmi zmatené názory o tom, co je a co není mo-

rální — protože si duchovní věci představují jako nějaké neobyčejné a nepohnutelné předlohy, o nichž četli v knihách, nebo slyšeli na kazatelně. Dá jim velkou práci představit si na příklad milosrdenství — prakticky — po případě je rozeznat od podvodu, když na ně narazí ve skutečnosti. Znají jakýsi předpis o milosrdenství, ale nevědí, co s ním počít v určitém, daném případě.

V pražských automatech — lidových jídelnách — se stává, že za člověkem, který si jde koupit oběd — třeba nezáměrným úředníkem, nebo dívkou z kanceláře — jde k pokladně člověk (paní, chlapec) a žádají, aby jim něco koupil k obědu nebo snídani, že mají hlad a nemohou si nic k jídlu pořídit. Je jistě zvláštní způsob, přepadnout neznámého, usednout s ním k jednomu stolu, najíst se za jeho peníze a mluvit o almužně, kterou jsme povinni dávat, protože to říká Evangelium — dle jiných humanita.

Je možné, že tito podnikaví lidé jedí lépe a hojněji než jejich dobrodinci — to nemůže patřit k našemu zkoumání. Snad vskutku mají hlad, ale udělali si z toho výhodnou živnost na úkor druhého.

A jako všude, i v řádě morálním jsou jisté hranice, vytýčené Bohem. Kdo je překračuje, boří a sesouvá lidem kus pevné půdy pod nohama. Ne, že by zaplacení snídane nebo oběda bylo už připravilo někoho na světě o majetek: ale tento případ se zde neřeší. Falešná velkodušnost nepochopí, že jisté zřůdnosti morálního jednání ohrožují

bezpečné místo morality, jež mu Bůh vykázal. To nejsou lhostejné věci.

Neznámá paní uctivě přistupuje k ženě, která vychází z kostela. Pozorovala ji bedlivě a neuniklo jí, jak dlouho a pečlivě se modlila. Začne vyprávět, jak v jednom klášteře — jmenuje místo, řád — žije jeden chudý řeholník — velmi chudý — jmenuje jméno — a prosí o almužnu pro lásku Boží a odvděčí se za to modlitbami. Bylo by mu třeba jen tolik, kolik stojí tři mše svaté, a paní se nabídla, že to vyprosí a obstará.

Milá paní, každý řeholník je chudý — velmi chudý — protože skládá slib chudoby. I kdybyste mu ty peníze poslala, nemůže je přijmout a přijdou klášteru. Kromě toho v N. není klášter Dominikánů a jméno toho kněze není v seznamu řádových členů provincie.

Paní se uctivě omlouvá a vzdaluje. Její způsob byl příliš neobyčejný.

Morální život vázne ne v předsevzetích, ale v rozlišováních. Lidé mluví s nadšením o pokoře, ale nedovedou ji rozeznat od pokrytectví — v praktickém případě. V knížce ano, tam mají hned klasifikaci — ale u sebe ne, protože případ je jiný a ovšem složitější, než když o něm zbožně rozjímali.

Bůh nechce morální mechanismy. Co děláme mechanicky, obrátí brzy proti nám svoje čertí drápy. Ba i co děláme neprozíravě, nebo jen z pouhého entusiasmu. Budeme to muset draho zaplatit nějakou ztrátou — ať už pokoje či času, nebo peněz, nebo vlastní práce. A ztráty jsou něco, co

na nás Bůh dopouští jako tresty, ne jako odměny dobrého chování.

Začíná se vnitřní tříštění, z něhož pak pochází nejistota — desorientace — ta se maskuje všeličím, ale je v podstatě morální zbabělostí. Nepřiznat barvu — neřici si pravdu.

Morální řád je soubor samých obyčejností. Ba i mravní hrdinnost odehrává se ve všedních dnech a při všedních věcech — teprve Bůh ji vrhá do zvláštního světla vztahů, když dobře vyzrála ve všedním prostředí světa a osvědčila se ve všech obyčejných nárazech života. Vysoké stojí na nízkém. V řádě morálním se nezačíná extasemi — někdy se jimi končí — ale nemusí to vždy být, neboť k podstatě svatosti nenáleží. Kdo tam vyhledává neobyčejné lidi a neobyčejné vztahy a neobyčejné situace, počíná si jako náměsíčník. Také jednou se své římsy musí spadnout dolů.

Lidé se ptají: Jak se mám modlit? Jak mám rozjímat? Jak si mám počínat v tom neb onom případě?

Modlete se, rozjímejte, počínejte si obyčejně, to jest tak, jak se to hodí vnitřně k vašim snad chudým — nebo bohatým — okolnostem, k vašemu zdraví, k vašemu povolání. Obyčejný rozum je dobrý rozum, ne špatný rozum. Rozum výstředníků je nebezpečný rozum, a měli bychom se chránit každého pokušení neobyčejnosti jako nástrahy ďábelské. Jděme svojí obyčejnou cestou s důvěrou v Boha. A Bůh se postará, abychom po ní dobře došli.

NÁSTROJE A ZBRANĚ.

Jeden z nejzhoubnějších omylů — z něhož tyje mnoho podnikavých lidí — je, jako by řádná obrana a válka byla něčím, co je nedůstojno křesťana. Mnoho dobrých lidí vydává se dobrovolně v plen různých špatných vztahů, nedomyšlených milosrdenství, jež jsou v podstatě jen falešnou velkodušností a přinášejí z devadesáti procent škodu místo užitku — škodu nám i těm, k nimž na nepravém místě jsme milosrdni nepravým způsobem.

Falešné závěry pocházejí z toho, že člověk je uchvácen krásou nějaké náboženské pravdy, ale není schopen ji praktikovat v její moudré zákonitosti a v její pravé, duchovní míře. Duchovní věci můžeme konat jen duchovně. Ale jak je můžeme duchovně vykonat, když neznáme ani abecedu z přirozených podmínek zla, které nás obklopuje, a proti němuž neučiníme nutná opatření? Už tím vrháme věci duchovní do nebezpečného sousedství klamu, předem je ohrožujeme v jejich zdaru a místo pořádného milosrdenství, k němuž Bůh volá naši duši, uděláme deset pořádných hloupostí, v nichž se zamotáme až po krk. Tak potom poznáme, jak nastražená past nebyla sítí Boží, ale čertovskou.

Jsme příliš bezstarostni, co se týče hlavních zájmů našeho života — a příliš starostlivi, co se týče vedlejších. Je hezké naslouchat zpěvu slavíka a kochať se krásou měsíčního světla. Ale není dobré, že to dě-

láme právě tehdy, když zloděj otevírá dveře našeho domu.

Chceme-li prokazovat milosrdenství, je především třeba, abychom znali podmínky těch, jimž chceme pomáhat, neboť jinak se může stát, že budeme nosit dříví do lesa a vodu do moře. Lidé lijí svůj soucit do dřevných sít a pak se jim nedostává v pravou chvíli na skutečné potřeby. Je třeba mít také trochu milosrdenství k sobě a nemrhat tak velkoryse svojí prací a časem na různé pochybné podniky bližních, kteří se zařídili na vymáhání milosrdenství.

Proč se tak kvapně pouštíme do podniků, jež jsou nad naši sílu? Neboť vždy bylo a bude nad naši sílu, dělit se o všechno s druhými, kteří nejenže toho nepotřebují na pravé věci, ale ještě toho vyžitkovávají na nepravé. Máme příliš málo lásky k sobě! Zamotáváme se zbytečně do tolikerých starostí a strastí jen proto, že jsme špatně pochopili různé vznešené pravdy. A proto také nás Bůh nechává v područí zbytečných starostí, zbytečných společenských vztahů, zbytečných prací. Jen proto ztrácíme tolik času zbytečně a motáme se beznadějně kolem věcí, jež nás zdržují, nebo dokonce hubí.

Bůh v nás uvolní vnitřní život teprve tehdy, až to začneme chápat. Až porozumíme, že naprosto nežádá, abychom se kde s kým dělili o skývu chleba, protože by nám zcela jistě nezůstala žádná pro nás. Nežádá, aby falešná velkodušnost platila schodky různých špatně řízených podniků — třeba i du-

chovných — neboť i na ty musí se vztahovat Boží zákon o pravé míře.

Je nám tedy především třeba — nástrojů — a zbraní. Rozeznávání a bránění se.

V podstatě hlavní zlo vychází od naší sebelásky, která chce být na všechny strany hezká. Především se chceme líbit sobě, jak jsme dobří, milosrdní, soucitní a tak dále. Pak to také chceme slyšet od druhých. Proč ne? Jsou ochotni dát si to zaplatit. Ale je to mince za krátkou chvíli neberná, neboť jejich nároky vzrůstají s naší povolností. A povolnost je něco, v čem vidí nepřítel pro sebe velký zisk. Je to dobrovolné opouštění opatrnosti, skládání zbraně před bojem, utěšování se mírumilovností, ačkoliv se jedná o obyčejnou zbabělost a pohodlnost.

Neznáme-li míru lásky — nevíme-li v čem je její duchovní podstata — děláme zhoubné a škodlivé věci pod záminkou lásky. Vezmeme si na příklad do hlavy, že láska k bližnímu vyžaduje, abychom trpělivě snášeli mnohé jeho chyby nebo špatnosti. Třebaže Bůh nám dává právě tento určitý vztah, abychom bližnímu pomohli na lepší způsob, než je kývání k jeho chybám. Tak se posiluje v přesvědčení, že jsme k němu poutáni osobními zálibami a že si necháme všechno líbit, co si jen zamane. Místo, abychom mu důmyslně překazili, aby náš čas nemarnil svými osobními zálibami, aby nás nezatahoval do věcí, s nimiž nemáme co dělat, aby na nás nechtěl obstarávání věcí, které si může obstarat sám — dáváme se mu v plen

pro jeho podniky a záliby, nad nimiž naši Strážní Andělé lomí rukama.

A na konec jsme, jak se říká, bližními „zklamáni“, což je nutný a zákonitý důsledek našeho bláhového počínání. Bylo by pro nás lépe, kdyby oni byli zavčas zklamáni námi — totiž v tom, že nás k žádnému svému pochybnému nebo zbytečnému podniku nesvedou, náš čas nerozmrhají pod žádnou záminkou lásky nebo cituplnosti a neodvedou nás od naší vlastní práce žádným malováním přeludů po zdech a oblacích.

Budeme tak dlouho v sobě zataraseni vlastním já — a budeme tak dlouho ztrácet s očí pravé podmínky vlastního života — pokud si nedáme práci, podívat se přesně na různé sebeklamy, jež nás tak velice zdržují v cestě. Obíháme v začarovaném kruhu. Nejsme s to jednat svobodně, protože předem porážíme v sobě každou možnost svobodného jednání. Je důkazem nejvyšší spravedlnosti Boží, že nás vždy trestá v nás samých — vnitřní důsledností hříchu a chyby, kterých se dopouštíme. Také nás však odměňuje — vnitřní důsledností vykonané ctnosti, když jsme začali vážně s odklizením vlastních špatností.

Bůh v nás uvolňuje vnitřní život dle toho, jak jsme se v čem osvědčili — a ne dle toho, jak jsme o čem soudili. Táhneme se s různými břemeny tak dlouho, pokud jsme neodstranili překážku, která je v nás. Kde jsme zdolali část své sebelásky, tam již proudí světlo a tam se pohybujeme volněji. Také přibývá vnitřní síly. Tolik nesrozumí-

telných rozporů našeho bytí stává se nám srozumitelnými!

Rozpory — to je naše dílo. Vnitřní pokoj — to je dílo Boží. A nedává se zadarmo, musí se vykupovat tuhou prací.

Začíná se tím, že objevujeme v sobě zdравou nedůvěru k sobě. Světci tomu říkají pokora. Tolik lidí myslí při slově pokora na klečení v prachu nebo na vzdechy nad vlastní ubohostí. Nic není vnitřně tak přímého a prostého jako pokora. Je to rovné držení ducha, aby vražedná zbraň naší sebelásky nás nezdolala a nevydala v plen druhým.

Neboť tak dlouho budeme vydáváni v plen druhým — tak dlouho vláčení jejich rozmary — tak dlouho otrocky zapřahání do jejich zájmů a služeb, s nimiž Bůh má tak málo společného — pokud se nezačneme milovat v pokoře, která čistí a obnovuje duši, dávajíc jí pravou sílu proti veškerým jejím nepřátelům.

Duše musí být silna, má-li vykonat svůj úkol — musí být svobodna — musí být čista. Musí být prosta havěti, jež se jí jemnými drápky ustavičně přichytává, aby zneškodnila onen vnitřní pokoj Boží, v němž se tvoří duchovní život. Nebudeme-li mít odvahu, pomáhat Bohu v tomto díle na naší duši, jsme ztraceni. Nepřítel je příliš mnoho. Celý svět stojí hrozebně proti duši. Všichni lidé, pokud nebyli duší přemoženi a zapjati do lásky Kristovy. Celé tvorstvo, pokud nebylo podřízeno duši jako jediné vládnoucí paní tohoto života. Kosmos, hvězdy, slunce, krása, dobro, pravda musejí nej-

prve uznat právo duše na Boha, aby směly pak mluvit vlastní řečí.

Vlastní řečí a nikoliv mechanismy, do nichž jsme je uzavřeli. Spravedlnost smí jmenovat špatné věci špatnými a dobré dobrými. Smí se bránit proti všemu, co člověka ohrožuje zevně i zevnitř.

Naše práva určuje míra spravedlnosti, jež je zároveň naší zbraní. Určuje je nepochybně, jestliže vyrůstá z vnitřních rozlišování a ne ze slepých mechanismů tak zvaných pravd, hláсанých na tržišti světa.

SOUHRA.

Podmínkou, aby duchovní život mohl růst, je souhra s vůlí Boží.

Lidé říkají horlivě, že jim na ničem jiném tolik nezáleží, jako na plnění vůle Boží a prohlašují slavnostně, že nic jiného nedělají, než plní vůli Boží — ale představují si to poněkud divně. Domnívají se, že plnění vůle Boží je nějaké pracně sestrojené plnění toho, jak my si vůli Boží představujeme. Zapomínají se přesvědčit, je-li skutečně vůle Boží to, co si oni představují.

Zkouška je jednoduchá — předpokládá ovšem plnou upřímnost k Bohu a k sobě — jinak vůbec se o žádném duchovním životě mluvit nedá.

Plníme-li vůli Boží, musíme to brzy vidět na souhře se vším, co je okolo nás. Na vztahu duše ke všemu tomu, co se kolem ní děje — a co se v ní děje. Když na to vše-

chno tvrdě naráží a dělá si jakési zvláštní, výjimečné podmínky ke všemu, a chová se nepřátelsky k tomu, co její zvláštnosti neuznává, a uzavírá se do povýšenosti vůči tomu, co je okolo ní — pak se o žádné souhře s vůlí Boží nedá mluvit. Na příklad, ona by milovala druhého, kdyby byl takový, jak ona si to představuje — nebo by dělala dobře svoji práci, kdyby představený byl lepší a vládní nařízení rozumnější. Kdyby všechno bylo takové, jak ona to chce mít, byla by ochotna sloužit Bohu tak, jak ona si to představuje.

Je velmi zdravé pro duši, že svět nerespektuje její záliby ve zvláštnostech a nutí člověka ustavičně k tomu, aby přemáhal, zmáhal a dobýval látku života v dle druhých lidí — a po způsobu druhých lidí. Člověk, chce-li se uživit, musí být takovým dělníkem, služkou, úředníkem jak se to žádá. Nemůže být tesařem, zlatníkem, pekařem dle svých zálib, nebo jak si to právě umínil, protože by ustavičně přicházel do srážek se svými zákazníky, představenými, ale i zvyklostmi a požadavky práce a povolání.

Ale vždyť utrpí pokrok! On chce být lepším učitelem a pekařem než ti před ním!

Lepším může být — ale v mezích svého povolání. Byla by špatná souhra s podmínkami jeho povolání, kdyby jako učitel chtěl být ve škole příliš velkým pánem a příliš málo dbal smyslu a podmínek učení. Ty si nemůže vymyslet sám — ty jsou dány — a on má s daným nástrojem zahrát svou hru. Dláto, které se dotýká dřeva v ru-

ce řezbářově, má pracovat jako dláto, a ne jako motyka. Vařečka má činit čest kuchaře. Zednická lžíce zedníkovi. Tam začíná totiž souhra s vůlí Boží.

Jsou lidé, kteří se nemohou za nic ve svém povolání uchytit a stále jsou na křížku buď s lidmi - nebo s prací. Není chyba především v nich — a teprve potom v těch druhých — kteří je, jak říkají „zneuznávají“? Jsou to sice tajemné věci, a nemůžeme si dovolit soudit o druhých dle jejich nezdarů a neštěstí. Nesmíme-li soudit, můžeme však usuzovat. Je-li někdo sluhou a nemůže se uchytit ve svém povolání a má v něm stále potíže, je patrně chyba v tom, že nemá souhry se svým povoláním. Nechce nést břemeno svého povolání — vůbec žádné břemeno povolání. Chce být sluhou jen pod určitými podmínkami: aby mohl denně ministrovat v kostele, aby měl zvláštní světnici, aby v šest hodin večer měl volno.

Ale jsem-li sluhou — a musím-li se žít jako sluha — nebo dokonce žít i rodinu — ba co více: protože Bůh chtěl, abych existoval jako sluha — a přidal k tomu ještě břímě rodiny — musím plnit podmínky svého povolání, jinak se dostanu do velkých nesnází a těžkostí, které mně nebudou k žádnému užitku.

Vidíme, jak to dělají takoví Boží sluhové. Bůh rozkáže a celé noci nespějí, a to ví Bůh sám proč — rozkáže a nesmějí ministrovat, ale musejí třebaš zametat podlahu — rozkáže a musejí pracovat do úmoru, do úpadu sil a nemohou si dopřát ani radosti, být na

třech mších svatých — a nikdo z nich nikdy se nehádá s Bohem o pracovní hodiny. Bůh ví, proč někteří lidé musejí pracovat mnoho — snad za ty, kteří pracují málo — ale to není naší věcí, nýbrž věcí Pána. Co je nám po tom? Sloužíme. A sloužíme-li tak, jak to chce Bůh, jsme v souhře s jeho svatou vůlí.

Člověk si však vymyslel něco lepšího pro sebe: a myslí, že by to bylo také Bohu užitečnější, kdyby byl denně na požehnání a měl více volného času a zlepšoval svět a napravoval své bližní, jak k tomu pracně přišel ve svém rozumu. Ale jestliže mu k tomu Bůh nedal podmínek, něco takového vůbec nežádá — ba odpouští člověku předem břemeno takové neobyčejné práce, kterou si míní na bedra svá přivěsiti. Chce jen tu malou práci, která ho má vyživit a dát chléb jeho rodině. To jsou však věci, s nimiž člověk často úporně zápasí.

Souhra s vůlí Boží se projevuje a je patrna a proto se také dá odhadovat. Takové projevy jsou: vnitřní pokoj, snášení se s bližními, vyhovování bližním dobrou prací, správným jednáním.

Nejsme povinni přijímat pozvání na obědy a na večeře — ledaže by láska zvláště silně se toho domáhala — nejsme povinni přijímat slepě názory svých bližních a zaplétat se s nimi v různá jednání — ale jsme povinni dávat jim dobrou práci a jednat s nimi tak, abychom neporušili souhru s vůlí Boží. Práce má být postavena na podklad práce — a ne našich zálib: švec má být dob-

rým ševcem, a dobrotu určuje práce, výkon, ne záliba. Sluha má být dobrým sluhou a hodnotu jeho práce určuje výkon sloužení, ne jeho představa o sloužení.

Jak si to všechno znesnadňujeme, když se namáháme uplatňovat svoji vůli a chceme diktovat životu něco, co nám nikdy nedá, protože ruka Boží nás vede jinudy! Bůh by nám vždy opatřil všechno, co potřebujeme, kdybychom se namáhali proniknout do souhry s Jeho vůlí — proniknout prací, dílem, jednáním — a ne pěknými úvahami o tom, jak horlivě plníme vůli Boží dle svých zálib a představ.

PÁD ANDĚLŮ.

Ve chvíli, kdy si Andělé z a s t ř e l i velikost Boha, aby si mohli p ř e d s t í r a t znamenitost vlastní — padli.

Je to souběžné s pádem člověka. Počíná chybou ve způsobu p o j e t í.

Je to chyba metody, dříve než se stane chybou činu.

Mnoho lidí se theoreticky Boha drží — to jest, v zásadě proti Bohu ničeho nemají. Ale ve z p ů s o b u, jímž zásadu provádějí, začíná odpad. Způsob pojmání něčeho je zařazování něčeho do vlastního řádu života. Děje-li se to s n á s i l í m vůči sobě, nebo vůči Bohu, nebo vůči člověku, ztrácí se pevná půda pod nohama a celá stavba má vratký základ.

V čem se takové násilí projevuje, vidíme

okolo sebe denně. Nejobvyklejší způsob je, že si člověk něco zastírá. Nechce vidět než to, co si přeje vidět, nechce slyšet než to, co si přeje slyšet. Někdo si to dovede i okolo sebe tak zařídit, aby lidé kolem něho chodili jako němí a hluchí, nebo jako papoušci. Zakrátko si vystaví kolem sebe takovou hradbu předsudků, že žádný vzruch života nemůže k němu proniknout. A co je nejhorší, žije ustavičně uzavřen ve svých hradbách, kde jeden předsudek rodí druhý a ten další a další, a konečně je všechno zaneřáděno tak, že brzy nebude vědět, kudy kam.

Jiní se zabarikádují jiným způsobem. Nemohou zakázat lidem, aby mluvili, o čem chtějí mluvit, nebo spisovatelům, aby psali o tom, co se jim nezamlouvá. Proto chodí mezi lidmi a knihami se zavázanýma očima a ušima, aby je to „nerozčilovalo“ a pouštějí všechno „jedním uchem tam, druhým ven“. Tak se dopracují jisté z t r n u l o s t i ducha, která rodí tupost, povýšenost a lhostejnost do takové míry, že konečně je jim v š e - c h n o jedno, ať zlé, ať dobré.

Přivést se do takového stavu dá velkou prací, protože Bůh stvořil člověka se svobodnou vůlí a každé její znásilňování je spojeno s mnohými potížemi. Neštěstí a různé katastrofy mohou trochu napomáhat, aby barikády se prorazily — u největších násilníků mají však právě vliv na zatvrzování ještě větší. Co bylo v člověku pružného, pohyblivého, tanečního, lehkého, poetického — mění se v nehybný, tvrdý, nepodajný a vel-

mi ošklivý postoj ducha, který hrozivě stojí proti každému vánku milosti Boží.

Je tvrdý k Bohu, k sobě, k druhým, ke kráse, k dobru, ačkoliv si často namlouvá, že Boha „velmi miluje“, že o dobro „velmi usiluje“ — jako vůbec přesvědčení o vlastní výtečnosti a dobrotě je běžným příznakem tohoto stavu. Je totiž spojen nerozlučitelně s uměním předstírání. Člověk se uzavírá do vymyšleného a vysněného světa — a překáží mu ovšem neobyčejně, když druzí nechtějí tento svět uznat a někdy mu činí i různé úklady. Přebarvuje, přeformovává, předělává svět okolo sebe a namlouvá si věci, které se zrodily jen v jeho fantasii.

Zdá se mu, že syn by mu měl být zavázán nesmírnou vděčností — dcera neobyčejnou příchýlností — občané by ho měli přede všemi uctívat — a všichni lidé v jeho ulici zdravít. Ale nikdo to nedělá! Synovi se zdá, že otec nemůže už být ani o něco méně otcovštějším — tak je té otcovské péče a lásky málo. Dcera je šťastna, když může odejít z domu, sousedé hledí proklouznout jako stín, a na všech stranách se nedostává úcty, jíž je tak lačný a na niž si činí takové právo.

Tchyně si naříká, že snacha ji vyssává, a oddává se zbytečnému světobolu, a snacha je přesvědčena, že není lakotnější tchyně a náročnější ženy, než je její.

On mne nechápe! - naříkají lidé na druhého napořád, ačkoliv tak mnoho na tom nezáleží, jestli nás lidé chápou nebo nechápou. Většinou nemají času nazbyt, aby

se mohli zaměstnávat naším oceňováním. Jednejte s nimi správně a ocení vás rychleji!

Všechna tato znásilňování skutečnosti v sobě počínají od nepatrných věcí. Člověk si navykne něco přeceňovat — na příklad chléb s máslem — a něco podceňovat — na příklad umývání nádobí. Nemůže-li mít denně ke kávě chléb s máslem, pokládá se za člověka ukřivděného, sociálnímu příkoří vystaveného, zneuznávaného ve svých právech. Kdyby musel umývat nádobí, cítil by se lidsky ponížen — „vyřazen ze svého stavu“ — jak se říká. Tak se zařídil pevně a neprodyšně v předsudcích, které se skutečností nemají co dělat — a již má základ pro další, neboť fantasie je neumdlévavá, když se jí jednou pustí uzda.

A tak to jde dál a dál, až k věcem velmi jemným, kde už rozeznávání je téměř vyloučeno, protože základní špatný způsob pojetí se dá mnohem těžší kontrolovat ve vyšším, než v nižším. Proto také okolo nás je tolik názorů přímo na hlavu postavených — a lidé se nad tím nepozastavují. Zdá se jim, že jsou okolnosti, kdy přirozený postoj člověka je, stát nohama vzhůru. Platí dokonce za opovážlivost, upozornit druhé, že je to nepřirozené. Tím je lidská obrazotvornost tak sváděna, že nemá již sil, rozeznávat skutečné od neskutečného.

Někde je sváděna pod záminkou zbožnosti, jinde pod záminkou pravdy, nebo dobra, nebo obecného prospěchu, ačkoliv zřejmě do toho všeho jen čerti foukají a vzdušné zámky po zdech malují.

Lze se zachránit?

Ano, když to všechno začneme vyhazovat a kus po kuse zkoumáme, jde-li o věc reální — či fiktivní — je-li opravdu skutečností, která má někde nějaké opravdové místo — nebo jen výplodem naší vynalézávé fantasie a umdleného rozumu. Nedá se dnes už vůbec nic jiného dělat, než se po druhých mnoho neohlížet, také z důvodů, abychom neztratili příliš mnoho času jejich blouděním a raději si jej trochu nastřádali pro svoje bloudění. Pak se asi dostaneme trochu rychleji s místa — — — k nádherné, živoucí, rozkošné skutečnosti, již Bůh na všech cestách života nabízí se štědrostí neumdlévající.

II.

REJ ČERTŮ.

Hej, Kořistníku, co to nesele?
Nesu hromádku hnoje,
stála mne mnoho znoje.

1.

Jak nepatrným čertem je Roztržitník a jak mnoho škody může duši nadělat! Už při ranní modlitbě trhá na drobné kousky, co jsme chtěli dát Bohu celé. Jemnými drápky roztrhuje slova Otčenáše, přerušuje každou chvíli proud modlitby, dělá dírky do paměti, rozevírá všechno dokořán, aby znemožnil soustředění. Je to protivný čertík, který má stále naspěch a nedá nám nikde pokoj, ani v kostele.

Dělá lidi tak roztržité, že se jich můžeme desetkrát ptát na tutéž věc, pokaždé nám odpoví na jinou. To se u některých tak zhoršuje den ode dne, až jejich paměť docela zdírovatí a všechno jí propadává — k čertu.

Zcela určitě se každého dne setkáme s nějakým Dotěrníkem. Je jich všude plno. Je to čert hezounký, ba i vlídný, ačkoliv mnohdy nepohrdá ani obhroublejší podobou. Takovým Dotěrníkům, kteří vrážejí lidem do žeber, kladou zákony jisté meze a proto se vyskytují spíše v kapesním formátě.

Nijak jsme nezavdali svému bližnímu příčinu k jakékoli důvěrnosti, ale ochotný jeho sluha vylévá na nás hojnost své přízně. Potřebuje nás k jistým svým záměrům a jestliže nepřivoláme zavčas zdatnou Opatrnost, způsobí nám mnohé potíže. Dotěrník je jednak lepkavý — a hledí nás někde k něčemu přilepit, jednak mazlavý — a namáhá se umazat nás různými vztahy a přízněmi, v nichž bychom ztratili svobodu svého pohybu. Kdo je přilepen a různými vztahy upoután, musí leccos snášet a dělat, co by při plné svobodě duše snášet a dělat nechtěl.

Kdo bere příkaz lásky k bližnímu mechanicky, domnívá se, že musí ochotně vycházet vstříc každému jejich Dotěrníkovi a dělat všechno, co se jim jen zachce. Takový bude brzy vydán v plen hejnu Dotěrníků, neboť tito čerti tvoří hejna a pohybují se jen pospolitě.

Jedinou obranou proti Dotěrníkům je velká zdrženlivost ve styku s lidmi.

Jiný, hojně se vyskytující čert je Pochabík. Je to čert páchnoucí, jedovatý, smrdutý, který všude okamžitě prozrazuje svoji přítomnost a mohl by být tedy rychle rozeznán. Vzdor tomu mnoho lidí si jej nákladně pěstuje a nikterak jej nepokládají za nebezpečného. Jen ho různě parfumují, aby smradu spíše přivykli.

Pochabík omamuje lidi pod záminkou, že nikterak ničím se pohnout nedá, že každá práce je marna, že duše je jen naše představa, že dobro neexistuje a zlo vládne a že jsou příliš slabí, aby se něčemu mohli u-

bránit. Pochabíci pobožných lidí zas říkají, že každý nemůže být svatý, že Bůh toho tolik nežádá, a tak dále.

Člověk, vlekoucí Pochabíka — či vlečený Pochabíkem — je jako konsternovaný: zírá vyjeveně na jedno prázdné místo v prostoru a opakuje, že je příliš unaven, než aby mohl začít žít lepší život. Cítí se umdlenou duší.... Kým je jeho duše umdlena? Bohem? Ne! Čertem! A to je historie tolika duší.

Velmi rozšířeným čertem je Nečistotník. Vyskytuje se v hrubších a jemnějších odrůdách, ale všechny jsou duši stejně zhoubné. Hrubší odrůda svádí duše a těla kluzkými náměty. Jemnější odrůda po způsobu much a jiného hmyzu všechno znečišťuje. Dělá se to různými způsoby. Někteří čerti zastírají lidem pravý stav věcí tím, že jim kladou jakoby hustou záclonu na oči a činí je mdlozrakými. Jiní padělají značky dobrých, pravých věcí, takže lidé utíkají před hodnotnou prací, protože dostala špatnou vinětu — ošklivou známku. Jiní Nečistotníci kradou dobré cizí myšlenky nebo věci a vaří z nich svoje špatné lektvary, takže znehodnotí látku v podstatě dobrou. Výtvor je ošklivý, ačkoliv obsah je dobrý, ale lidé utíkají před obojím.

Nečistotníci jsou čerti hryzaví a kousaví a je na nich patrna vzteklost, s níž zacházejí s každým Božím tvorem a s každým Božím dílem. Zkazit, pošpinit, zhanobit, ukradnout dobrou věc a dát místo ní špatnou: to je hlavní obor jejich působnosti.

Š t v á č i jsou čerti, kteří podpalují lidem

paty. „Hoří jim paty“, říká se o těch, kteří ustavičně za něčím pobíhají a něco shánějí, nevědouce sami dobře, co.

Každých pět minut je ve velkém světě jiné počasí. To se projevuje v literatuře, umění, politice, společenských vztazích, na trhu a v hospodách. Hned je horko, brzy zima, na to bouřka, kroupy, mráz nebo dešť. Štváči mají na starosti, aby v tom vydrezírovali lidi tak, že se ani neodváží pomyslit na nějaké opatření proti nenadálým nepohodám. Hned je natahují na skřípec „nutností společenských“ nebo jiných — vláčejí blátem „veřejného mínění“ — vrhají do nejstrašnějších prací, loupeží a krádeží — moří je hloupostí a zlobou bližních — mučejí závistí. Pro duši je to tak vražedné, že pokud ji Bůh neozbrojil, potácí se na bojišti světa jako v omamných výparech, nebo padá vysílena mrazem a chladem světa, nebo se peče ve výhni slávy a úspěchů.

Světáci se cítí ve světě dobře — pokud jsou s ním za dobře — ale to nikdy dlouho netrvá. Jak za málo bezpečnou považují půdu světa pod svýma nohama — je vidět z toho, že se ustavičně pojišťují proti jeho různým počouchlostem a nepohodám, a jsou někdy v tom skutečně vynalézavější a opatrnější než dítky Světla, jak říká Písmo Svaté.

Štváči mají na starosti umlčovat nepokoj lidí předstíráním pokoje. Je to jakési fyziologické vymáhání pokoje, a k tomu jsou různá opatření, od operetních scén a kabaletů až po cesty s dopravními společnostmi

na Kamčatku a k Severnímu pólu. Člověk, kterého vysadí Cookova společnost na pobřeží Ceylonu — smí věřit, že má konečně pokoj. Za hodinu ho však expedují dále. Vtip je v tom, aby byl udržován v ustavičném napětí. Dnes tančí na britském vyslanectví — zítra na palubě lodi Majesticu — dnes čte v Londýně Times — zítra v Římě Fascistu. Dnes sedí v krčmě na periferii, kde se probírá politika tříd proletariátu — zítra dělá exkursi na ústřední jatky.

Nejdůležitější prací Štváčů je opatřování slávy.

Člověk se může stát ve světě slavným dvojím způsobem: buďto se lidem velmi nelíbí a ustavičně se všech stran do něho bijí. Nebo se jim velmi líbí — a tím spíše bude bit zase od těch, kterým se nelíbí.

Pozornost světa k slavným lidem projevuje se různými nepříjemnými způsoby. Slavný člověk ztrácí svoje soukromí, a nemůže si ani staré střevíce obléci, aby o tom všechny vrány nekrákaly. Do jeho kuchyně, jídelny, ložnice vtírají se zvědavé oči světa, aby každý mohl vědět, kdy a jak co jí, jak tráví, jak odpočívá a které knihy se mu v minulém roce nejvíce líbily. To způsobuje, že slavný člověk se musí pohybovat jakoby na divadle, přizpůsobovat všechny řeči konexi své slávy a nesmí již mluvit ani k sobě, a pro sebe, jak tomu bývalo za šťastnějších dob, kdy nikdo o něm nevěděl, ačkoliv byl stále stejným panem Výtečným — ale jak se říká, ani pes by nebyl po něm štěkl.

Protože nemá soukromí, nemůže si počí-

nat jako druží obyčejní lidé, což je snad nejstrašnější pomstou Štváčů. Běda, kdyby se odvážil dosyta zasmát nějaké hlouposti na náměstí, nebo hostinským vtipům v obyčejném výčepu. Z toho by mohly povstat nemilé aféry a politická strana, která ho snad nese ve svém štítě, mohla by být kompromitována. Musí se tedy často tvářit smutným, kde by se chtěl smát — a smát se, kde by se mu chtělo plakat...

Nevýhodou slavných a módních lidí také je, že musejí být stále ve společnosti, neboť jinak by se jejich sláva neudržela svěží. Proto jsou předsedy a místopředsedy různých spolků, klubů, podniků, kde je postaráno o rozvíření jejich času a rozptýlení jejich pozornosti. Kromě toho jsou různé recepce a jiné slavnostní příležitosti, které každému slavnému člověku mnoho času odnesou.

Zato však mohou patřit na jemné sloupečky dýmu, který se vznáší nad jejich hlavami. Aby čerti člověka pro tyto sloupečky slávy zaujali, musejí silně rozdmychávat jeho fantasii. Pak v nich uvidí, co v nich není — a dílo Štváčů je dokonáno.

Chytit do ruky sloupeček dýmu není právě lehkou věcí a proto lidé, kteří poslouchají Štváče, jsou nuceni k ustavičnému pobíhání a pospíchání. Štváči mohli by se zobrazovat jako Mercurius s nohama okřídlenýma. Nejen, že sami mají ustavičně naspěch, ale nutí i člověka k ustavičnému pobíhání a pospíchání. Co je tu pobíhání po schůzích, po výborech, po shromážděních, po garden-

partijích, recepcích, co cestování, navštěvování, návštěv přijímání! Sláva vyžaduje mnoho práce, mnohého chození, a přece sloupeček dýmu — se za krátký čas rozprchává, nebo rychle uhasíná.

2.

Důležitými činiteli mezi čerty jsou N a d ý m a č i. Jsou to velmi zruční čerti a snadno a lehce přesvědčují každého o jeho výtečnosti, když se jim podařilo vymoci si sluchu sladkým našeptáváním, šimráním a různým laškováním.

Vypočítávají člověku, jakou měrou chytrosti je obdařen, jakým vznešeným stavem a povoláním, jakým charakterem se stkví — a ukazují stále na ostatní, kteří nejsou ani tak chytří, ani tak počestní, ani tak obětaví, ani tak dobří. Kde se co povaluje po domě, snášejí do kaditelnice, aby okuřovali svého vyvolence: doktorskými diplomy, vychozenými školami, medailemi za nejlepší sýr a tvaroh, a tím dovedou člověka tak získat, že zavře nejen jedno oko nad svojí ubohostí, ale i obě.

Já jsem řekl!

Já jsem sardinku strávil!

Já jsem Homéra přeložil!

Taková a jiná podobná dmutí slýcháme, když se blížíme k lidem, Nadýmači zajatým. Beznadějně čekáme na nějakou lidštější řeč.

Príbuzní Nadýmačů jsou O k r a š l o v a č i, kteří si pronajali obory krásy se týka-

jící. Netýká se to jen umění výtvarných a poesie, kde se musí pozornost lidí odvracet od jistých ožehavých věcí — ožehavých pro duši — k bezvýznamným titěrnostem. Okrašlovači mají za úkol v š e c h n o okrašlovat. Provedl-li někdo bezpráví, říkají, že je v právu, a také ho o tom usilovně přesvědčují. Je-li věc nebo jednání ošklivé, říkají, že je krásné. Lži říkají pravda. O krásné věci pečují také tak, že udělají všechno stejně krásné a tím je krása udušena a nemůže svobodně k člověku promlouvat. Jsou to fixléři, kteří hledí ukradnout Bohu pravá jména. Hlavním nástrojem těchto čertů jsou jazyky. Hromádku hnoje nazývají právě tak krásnou jako hromádku perel, špínu právě tak výtečnou jako čistotu, takže člověk, který si nedá na ně dobrý pozor, ztrácí brzy všechna rozeznávací znamení.

H r a b í c i jsou čerti, kteří vystupují ve dvou odrůdách, velké a malé. Větší jsou nenasytnější žrouti a mají vytríbenější zájem. Malí Hrabíci berou všechno, co se dá kde sebrati, a to bez výběru, na setkání, takže si mnohý rychle nashromáždí knihovnu ze špatných autorů, jiný obrazárnu ze špatných originálů, salony kuřácké, weekendové domky, sbírky známek a nálepek, vůbec všechno, co se dá sbírat a přechovávat, nezáleží vlastně ani na tom, co to je.

Člověk, vlečený v jařmu velkých Hrabíků, vůbec necítí svoje pouta, tak dobře s ním zacházejí, jeho vášeň podpalují a vzdušnými vidinami ho stále rozněcují. Jakkoliv věci a díla jsou nadány živou povahou, pokud

mezi lidmi volně obíhají a slouží svým účelům — jakmile jsou nahrnuty na jednu hromadu, rychle odumírají. To vědí Hrabíci, že poklady by nebyly lidem nebezpečné, pokud by byly společným majetkem v muzeích, knihovnách, veřejných sbírkách, kde si mnohý vzdělanec nebo zvědavce může na nich um brousit. Ale uloženy v temných a smutných skříních, nepřístupny druhým a izolovány od svých funkcí či služeb, pro něž byly stvořeny, působí na duše zvláštní tíhou a znemožňují jim svobodný pohyb. Většina melancholií má skrytý důvod v působení Hrabíků, kteří sami jsou čerti zasmušilí a těžcí.

Hrabíci sice člověku namlouvají, že velké spousty vědění a umění, které nashromáždil ve svých skříních a do sebe hledí snad nacpati, budou mu k velkému zdaru a prospěchu. Toho však nevidíme. Mnozí učení lidé vlekou se jako stíny, nemohou ani klidně spát, ani dobře trávit, protože za sebou vlekou velké spousty knih nebo jiných pokladů, které ustavičně s místa na místo přenášejí a lepší a lepší skryše pro ně hledají.

V blízkosti Hrabíků pohybují se vždy Ničivci, kteří mají za úkol odklízet nahromaděné poklady i zdánlivou práci mnohých podnikavých lidí, vždy čínorodých. Otevírají pod hromadami velké díry, kterými se všechno propadá — k čertu. Tak mnohé peníze, velkým úsilím celého života nahromaděné, berou ve chvíli za své. Jinde se zase propadá mnoho popsaného papíru, pomalovaných pláten, luxusních zařízení, hraček, domů, zámků.

Kde však věci a práce byly dobře do skutečnosti zapuštěny a řádně duchem zabezpečeny, Ničivci nemohou pohnout ničím, i kdyby celé peklo svolali, neboť čerti vládnou jen nad zdáním a mohou pracovat jen mezi neskutečnostmi. K těm pak patří i celý hmotný svět, pokud nebyl duší ovládnut a zformován do vyšší podoby.

Malé a velké děti se straší B u b á k y. Kam přijde Bubák, tam je v povětří mnoho prachu, který se lidem víří do očí, zvětšuje jim nebezpečí vnější a zmenšuje nebezpečí vnitřní. Má odvádět jejich pozornost od hlavních věcí k vedlejším. Přirozený postup by byl, že by člověk začal se trochu starat sám o sebe, o svoji duši a ne o tolik těch cizích věcí, jež mu k ničemu nejsou. Tomu musí zabránit Bubáci. Říkají člověku, že by si uškodil, kdyby byl lepší, že to nejde tak rychle, že je třeba se rozptylovat a nemyslet na vážné věci života, které stejně nemají jiný význam než relativní a přechodní. Tak se lidé odvracejí od každé pídě skutečnosti a zahrnují spoustou přeludů, a podnikají velmi nebezpečné věci, aby ztratili bezpečnou půdu pod nohama. Tito čerti jsou někdy hrůzyplní a dali mnoho práce i největším světcům, když je chtěli svést s pravé cesty.

Tak člověk nemá téměř volné chvílky, v níž by se nenamáhal připravit ho o božský živel svobody ducha. Protože chtějí každou duši Bohu ukrásti, jsou vyzbrojeni na své řemeslo dokonale. Bože, vysvoboď nás od jejich hrůz a pokušení!

Násilníci jsou čerti nesmírně početní. Poznáváme je na první pohled dle toho, jak si různé věci hledí vynutit — po dobrém, nebo po zlém. Lidé se domnívají, že když nás chytí za rukáv a cloumají naším kabátem, dotýkají se zuřivě knoflíků na kabátě, hulákají a křičí — budou s to provést svoji vůli, totiž donutit nás k tomu, čeho se jim právě zachtělo. Třeba se jim zachtělo, abychom s nimi šli na procházku, nebo jim dali polovici svého výdělků — nebo jim ustoupili s místa, na něž si umínili zasednout sami. K těmto účelům používají ochotných služeb Násilníků. Nejsou to hezcí čerti, a pro přílišný rámus, který působí, jsou většinou u lidí velmi neoblíbeni. Proto používají někteří rafinovaných přestrojení, aby nebyli tak rychle rozeznáni.

Někteří se stávají krasoduchy a pod záminkou, že obracejí svět ke kráse, ke ctění dobrého a k podněcování všeliké učenosti a zbožnosti, tvrdě naléhají na druhé lidské duše, aby jim byly po vůli, jejich diktáty poslouchaly a plnily a ke všemožným službám se jim zavazovaly. Vysoké ideály — obyčejně čerstvě natřené dle panující módy — jsou však ve skutečnosti jen pouta a léčky ďáblů, který chce nachytat do nich především všechny marnívce a nespokojence, tvrdohlavce a ctižádostivce.

Jiní jsou lapáni zdánlivými výhodami, na příklad, že se jim dobře povede, že udělají výtečné známosti s lidmi vlivnými a znamenitými, že se dostanou na prvá a rozhodující místa — a celý svět že bude je u-

znávat a následovat. Toto vyrábění pěkných vyhlídek patří k podstatě práce Násilníků, kteří ustavičně rozestírají před lidmi své velkolepé plány a ukazují na ohromné podniky, jež by se mohly uskutečnit. Násilník nesnáší samotářů, protože mu dá příliš velkou práci, honit je do houfu a hejna. Je to čert nanejvýš společenský, ustavičně lidi vyhledávající a všemožným způsobem je bavící. Aby odvrátil jejich pozornost od skutečnosti, má vždy pohotově různé neobyčejné kejkle a rozumy, na něž duše lapá.

Atmosféra kolem Násilníků není čistá a mnozí lidé rozeznávají je naráz podle různých pachů. Znala jsem lidi, kteří fysicky trpěli v blízkosti Násilníků, byli blízcí mdlobám a někdy ani po několik dní nemohli se vzpamatovat z takové rozkošné společnosti. Hluk, který tropí po celém světě a na každém místě, budí zdání, jako by jim hlavně patřil svět. Jsou to náhončí Nejznamenitějšího čerta a možno všeobecně říci, že pracují s velkými výsledky, pro zbabělost lidí.

Aby se člověk dal snáze lapiti, jsou tu *O p a t r n í c i*, kteří mají na starosti, duši válcovat valchou světovou a varovat ji před každou pošetilostí — jak říkají — lidí svatých a hrdinných. Má-li úzkostlivější svědomí, vyhrožují jí, že si pokazí nervy přílišným zpytováním svědomí a užene revmatismus častým chozením do kostela. Rozjímá-li ráda, hrozí jí, že se připraví o zdravý rozum přemýšlením. Všímá-li si pozorně různých skutečností, dokazují drze, že to jsou jen fantasie a neúčelné vidiny. Vždy a všude

vyhlašují, že člověk se nemá mnoho o duši starat, neboť to k ničemu nevede a mnoho lidí už na to ochuravělo.

Hněvník je čert, který by se nejraději v samém našem domě usadil a hledá kdejakou záminku, aby nás stále jitřil. Má zvláštní schopnost přivést ducha rychle do varu. Jakmile cítíme, že naše vznětlivost vystupuje nad normál, snažme se rychle snížit tepelný bod. Pomáhají střelné modlitby i chladný rozum, ačkoliv někdy vášnivost zmocní se i jeho a pak se var jakoby zdvojnásobňuje. Hněvník příkládá, rozum se všech stran podpaluje, aby nikde nic neuhasl a ubohá duše hoří zde již jakoby v ohni pekelném. Protože se jedná o práci čertovskou, tedy kdejaká neskutečnost, kdejaké zdání je dobré, aby sloužilo za palivo, a duše se cítí nesmírně utlačena věcmi, jež ani neexistují. Neboť to, co ji utlačuje, je buďto od Boha, a pak má svůj dobrý důvod a souvisí s nějakou důležitou skutečností jejího bytí. Nebo je to od čerta a zakládá se jen na klamných předpokladech.

Na Hněvníka je třeba důkladného vyzbrojení u těch, kteří jej mívají často na krku. Sv. František Saleský radí ke cvikům v mírnosti, které však mají předem předcházet a duši navykat na stav nezaujatosti. Není však dobře trpět Hněvníky u sebe v skrytu a dělat, jako bychom jich neviděli. Pak vyrážejí tím zuřivěji, když jejich vhodná chvíle nadešla.

Obtěžují-li nás Hněvníci našich bližních,

kteří zuřivě na nás dorážejí — je vždy nej-
lépe mlčet. Jít klidně dál.

Jak vzniklo rčení o krokodilích
slzách?

Vztahuje se na práci Hněvníků, kteří na-
tahují moldánky, jsou-li přistiženi při činu
a hledí tak obloudit toho, komu způsobili
škodu. Abychom se přesvědčili, jsou-li to
vskutku falešné slzy, vyčkejme maličko.
Chovejme se, jako kdybychom slzám nevě-
řili. Pak projeví člověk buďto opravdovou
lítost — nebo vypukne jeho Hněvník v lítou
zuřivost.

Co se týče nějakého přesvědčování lidí,
kteří jsou ve vleku čertů, je zcela zbytečné.
Není třeba důvodů, ale jednání. Opravdový
čert na všechny důvody kašle, mohou být
sebe horší. Čeho se jediné bojí, jsou činy.

3.

Největší vyžírači lidské energie a duchov-
ního zdraví jsou čerti Egoistníci. Pro-
zrazují se velkou, skoro mrtvolnou nehyb-
ností. Vidíme-li člověka, který před sebou
leží v prachu, nebo k sobě rozprahuje ruce
v okouzlení a v sebezbožnění — zírá u vy-
tržení ve vlastní tvář a krásu — má jistě
Egoistníka. Egoistníci jsou čerti kochaví,
plní citů, vznětů, dojmů, což je činí zdánlivě
hybnými, ale přihlédneme-li blíže, vidíme,
že se rozeznávají od pravých citů a vznětů
celkovou vnitřní nehybností.

Všeobecné rozeznávací znamení pro pravý

cit je, že od druhého proudí k nám živě, nějak nás zaněcuje, nějak námi hýbe, dotýká se nás vnitřně.

Tomu není tak u Egoistníků. Jsou ztrnulí, chladní, nehybní. Lidé, kteří mají silného Egoistníka, jsou jako kus ledu. Leží mrtvě uprostřed velkých hnutí života. Nic pravého jimi nikdy nepohne, i kdyby všichni Andělé s nebe o to usilovali.

Čerti mají však za úkol dostat oběti živé a proto musí udržovat uměle pohyb těch, kteří se potácejí v jejich zajetí. Proto rozněcují jejich obrazotvornost. Hned jim namlouvají, že jsou vyvolenci a ve středu převzácného dění, nebo, že jsou neobyčejně důležití a pozoruhodní, neobyčejně krásní a zajímaví, duchaplní a všelicos jiného. Pokud působí rozněcování, jsou takoví lidé vskutku jakoby oživení podivným leskem, leskem, který nezáří, ale čmoudí.

Egoistníci mají zvláštní obřady pro své vyvolence. Probouzejí pozornost na slovo já. Jakmile zazní já, mrtvolný klid oživuje a začíná se tanec okolo modly. Duše Egoistníkem spoutaná začíná tančit sama před sebou paján.

Přítomnost Egoistníků poznává se podle velkého chladu, jenž vychází z člověka. Kde je okolo člověka krutá zima, tam má vládu Egoistník.

K o ř i s t n í c i jsou příbuzní Hrabíků, ale liší se od nich způsobem dělání hromádek. Hrabíci dělají hromady ze svého majetku, jež třídí, dělí do skupin a hromadí podle určitých systémů více či méně

odborných. Kořistníci obírají druhé a hlavní jejich zájem netýká se ani tak udělání pěkné hromádky, jako husarského kousku loupení. Jsou ve svém živlu, když cizí hromady roznášejí, prodírají se cizími ploty a mezi, lezou do cizích hrnců a do cizího zařízení a dělají pod vším díry, aby to rychle k čertu propadlo. K tomuto řemeslu je nutná velká výřečnost. Lidé nepustí svoji věc z ruky tak snadno. Proto je Kořistníci přesvědčují, jak vznešená je díra, do níž vše uschovají a jakou slávu bude mít duše z toho, dá-li se trpělivě ostříhat. Někdy pod různými hrozbami a pouštěním strachu vymáhají své tak zvané právo na ubohých duších, které k smrti vyděšeny pouštějí z ruky všechno, co tam mají.

Okolo těchto čertů je vždy ruch jako na divadle a ustavičný nepokoj.

Kořistníci snášejí vše bleskurychle na veliké hromady, na nichž to ihned hnije, jako každý majetek nesprávně nabytý a tím zvelebuji ustavičně hnojiště světa.

Činorodci patří do družiny Štváčů, ale liší se od nich usedlostí a dobrým bytlem. Vymýšlejí pro lidi nejrůznější akce a nedávají jim nikdy pokoje. Buď zakládají spolky na nic nedělání, nebo pořádají schůze na mrhání času, nebo zábavy, jež nejsou zábavami. Vyššího rázu jsou vědecké podniky, jejichž hlavním cílem je věci usměrňovat, uřadovat a organisovat.

Jak se poznávají?

Taháním se o kozí chlupy.

Okolo mladých lidí potulují se S p l a -

šenci v podobě bujných hříbat. Mají za úkol posednout člověka, aby do všeho vrážel hlavou a co nejvíce se na všech stranách otloukal. Mladíci, kteří mají Splašence, běží hned nahoru, hned dolů, hned nalevo, hned napravo. Pletou si všechny rozměry a míry, převracejí světové strany, pořádají znovu kosmos a lidskou společnost. Při tom jim kosmos stále padá z ruky a lidská společnost jim buší do hřbetu.

Barva těchto čertíků je zelená.

Posednou-li dívky, dělají mnohem horší věci.

Rejpalové jsou čerti vrtaví, kteří všemu rozebírají kolečka, ale pak je dohromady dát nedovedou — hlavně nechtějí! Těchto čertů je na spousty, protože se s nimi u lidí vlídně zachází. Lidé se domnívají, že rozum je lacino na prodej a nějaká ta kratochvíle že za to stojí. Vydřžují si často s velkým nákladem svého Rejpala, netušíce, jak drahο jim přijde takový sluha. Za krátko jim roznese kdejakou špetku zdravého rozumu a místo ní zanechá všelijaké žíraviny, kyseliny, rozpustidla, rozředovadla, a byť tomu chytře dávali různá pěkná jména — jako „výtečný úsudek“, „báječný rozum“, „pronikavý duch“ — po rozumu už dávno není památky a pronikavý duch pronikl různými děrami až do hlubin pekelných.

Povaha těchto čertů je červotočivá a zdolají mnohé dobré kusy na prach.

Závistníci šírají lidi podivnou chorobou, jež se projevuje kyselostí obličejů a řeči. Jsou to čerti, kteří drží duši v stálých

obavách a úzkostech, jako by jí unikalo něco, co by mohla mít, ačkoliv, kdyby to měla, nic by jí to platno nebylo, protože to není pro ni. Vzbuzují buď žárlivost na druhé, o nichž se domnívají, že jim neprávem patří něco, co by mělo patřit jim — nezřízenou žádostivost po věcech, jež mít nemohou. Takové klamy vzbuzují čerti, aby před duší ukryli pravdu, že všechno dobré patří všem.

Čerti **L e n i v á c i** učí lidi dělat pohyby do prázdna, rány do vzduchu, řeči k ničem. Od neukožené činnosti pochází ztučnělost takových duší, jež se vlekou životem jako bědné stíny a za každým rohem očekávají nebezpečí. Každá myšlenka je bolí. Každý cit je unavuje. Dávají se po světě vozit, nosit, hýčkat, chovat jako nemluvňata. Je třeba je krmit, napájet, obouvat, oblékat a k tomu všemu mají spoustu čertíků. Nejsou, jak by se očekávalo, nejhojnější u bohatců, ačkoliv mají u nich dobrý úvér.

S lidmi zajatými **Lenivci** nevstupujeme nikdy do žádného jednání, protože než se člověk naděje, musí se stát chůvou jejich čertíků. Vymáhají si služby druhých stížnostmi na svůj věk, svoji slabost a nemoce, které si vymýšlejí.

Ješitníci jsou čerti velmi rozšíření a podobají se poněkud **Nadýmačům**. Rozdíl je asi ten, že **Nadýmači** obsluhují a obskakují jen jednu osobu a uzavírají ji do začarovaného kruhu jejího já — kdežto **Ješitníci** vystupují vždy ve společenském prostředí a jsou nemyslitelní bez vzájemného promíchávání lidí. Vzbuzují a zjitřují nedůtklivost

člověka, jemuž se zdá, že je málo obdivován, ctěn, milován, jak by se slušelo na důstojnost jeho osoby. Není s to snést jakoukoli námitku, poznámku nebo výtku. Nepřipouští, aby byl s někým porovnáván, ačkoliv sám se ustavičně porovnává s druhými jakožto výtečnější, velkolepější, znamenitější. Proto jej čertíci usadili na piedestal či podstavec a na tom jej stále vozí a vnucují každému na podívanou. Ano, tito čerti mají za úkol, aby člověk to dopracoval tak daleko, že je už sám pro sebe jen na podívanou. Hýbat se s ním doopravdy nemůže a také nesmí.

Ďábelská lehkost těchto pohyblivých čertů pochází z hlavní látky pekelné — nicoty.

Zvláštní úkol mají **T u p o l e b č í c i**. Jsou pedantičtí a nesnášliví, jízliví, umínění, tvrdohlaví. Je těžko pohnout s člověkem, jemuž sedí v týle **Tupolebčík**. Nepřipustí existenci žádných jiných myšlenek než šesti svých mechanismů, které zuřivě v ruku drží a hrozebně proti každému naměřuje. **Tupolebčíkům** se tak podaří, aby člověk zjankovatěl a ztratil jakoukoli pružnost. Pak mu mohou nasadit každou ohlávku, kterou mu vybrali.

Jsou také čerti **S v a t o u š k á ř i**, kteří mají mást pobožné lidi. Mají mechanické aparáty, jimiž valchují duši, aby v ní každou tvárnost zničili. Jejich blízkost se prozrazuje velkou vyprahlostí ovzduší. Člověk se při nich potí strachy i v mrazu. Zbožnost váží na kila i centy, měří na litry a hekto-

litry, a běda těm, u nichž nenašli tuto těžkou váhu.

Jsou někdy značně sečteli v Svatých Písmech i Otcích, ale kdo přičichne k vůni jejich dechu, rychle poznává, že je mrtvá, neboť litera zabila ducha.

4.

Tím není výčet čertů vyčerpán. Je to jen náznak a zdá se mi nutný, protože lidé se mezi nimi pohybují s ohromnou lehkovážností, ač-li vůbec většině lidí napadne kdy o nich přemýšlet. A právě v tom je síla čertů. Nikdo jim nebrání všude lézt, všechno ohmatávat, mnohé věci odnášet, jiné kazit a ničit, a tak bezstarostnost lidí je osměluje k neobyčejným výkonům. Jejich nenápadnost jim umožňuje přístup na všechna místa. Když pak přichází velký pán, čert *Z n a m e n i t ý*, slavný a geniální, má již vše tak dobře připraveno, že člověk je za chvíli v pasti.

Všímáme-li si blíže čertovského počínání, nemohou nám ujít některé zvláštní rysy. Jeden z jeho hlavních rysů je zbabělost. Ačkoliv snese tak velkou únavu s lidmi a dovede si s nimi dávat práci po dlouhé dny a léta, jakmile se člověk proti němu opravdově vzchopí a vážně se proti němu hotoví, čert třese se strachy a jeho síla jakoby rázem ochabla.

Hned ustupuje s té strany, na níž jsme projevíli neochvějnost a kde nemíníme couv-

nouti. Stěhuje se ovšem na místa ohrožená, námi nedostatečně chráněná. Jakmile však spatří ruku vztyčenou k ráně, ještě dříve než dopadla, ztrácí se z dosahu. A to proto, že oblastí čertovou je všechno zdánlivé, neskutečné, mlhavé a fantastické — na půdě pravdy a skutečnosti je neschopen boje.

Proto ústup před čerty je první a základní chybou v zápase o duši. Jakmile se žene na čerta útok, bere sám do zaječích, a protože nikdy nechodí sám, odklízí se s ním hned celá tlupa jeho společníků.

Útok na čerta se liší dle druhu čertů. Na Nečistotníka se musí jinak než na Kořistníka, na Pochabíka jinak než na Dotěrníka. Je jisto, že Pochabíka vyženeme dobrou salvou smělosti, opravdové, zdravé a červeno-lící, která rychle jde proti němu, takže, než se naděje, ubohá duše se vzpamatovává přílivem lásky k životu. Zdálo se, že Pochabík zhubil duši docela, že vyssál z ní všecken morek, že ji omámil a do němoty svými jedy opojil. Ale jakmile jsme ji přesvědčili, že to vše je jen zdánlivé a udeřili zhurta na čerta, je po jeho moci.

Na Dotěrníka musí útočit přímostí — na Nečistotníka pravda — na Ješitníka strohá upřímnost. Aby střetnutí bylo vskutku válečné a ne pouze zdvořilostní — takové by totiž k ničemu nevedlo — musíme mít jistotu, že tento čert je právě tím čertem, za jakého jej považujeme. To není vždy snadné zjistit, a můžeme se často mýlit, že čerta nevidíme tam, kde je, ale hledáme a honíme jinde, kde není. Takto zejména rád vodí za

nos lidi pobožné, kteří hledají čerta všude, jen ne tam, kde je.

Jak bylo již řečeno, naplňuje ho úděsem všechno, co je opravdové. Z ideologů si nic nedělá, ani z těch, kteří to s ním nemyslí vážně. Nemá se však chodit na čerta s houfnicí. Do poslední chvíle nesmí takořka tušit, že je vypozerován, aby mohl být důkladně vyklizen. K jeho klamům patří, že předstírá sílu, kde ji nemá, protože je na všech stranách tak příliš zaměstnán, že pracuje en gros, zhruba a s jednotlivostmi se příliš nezabývá. A tam se dá nejsnáze chytit a porazit.

Lidé, kteří mnoho fantasírují, čerty nikdy nezmohou, protože právě obrazotvornost je doménou čertů. Vzdušné zámky dovedou čerti dělat dokonale a proto se jich nebojí. Mají velkou radost z lidí, kteří se na ně jen dlouhými řečmi chvástají, anebo kteří zlo jen teoreticky potírají — a často si v tom zručně vedou. Kdo však se drží krok za krokem skutečnosti a jde za každou maličkostí a nedá se odvrátiti žádnými řečmi — ten volí nejkratší a nejúspěšnější cestu. Čert nesnese žádnou konkrétnost, je milovníkem širokých generalisací, svůdných snění, velkolepých plánů, nádherných utopií. Každá realita jej uráží, každá skutečnost je mu svrchovaně nepříjemná. Hledí zesměšnit svého protivníka tím, že mu předhazuje školometství, přemrštěnost, nekřesťanskou nedůvěřivost — má totiž zvláštní zálibu v citování křesťanských termínů a zručně jimi bije do napadených.

Třeba tu připomenout, aby se duše va-

rovala jakéhokoliv spoléhání se na svoji sílu, i když se bude ze vší své síly přičiňovat o porážku svého protivníka. Zdar války je jen v ruce Boží a duše sama o sobě by ničeho nedokázala.

Kdo by tedy chtěl válčit s čertem jen na svůj účet, prohraje jistě, jak to vidíme i u lidí jinak statečných, ale málo věřících, kteří nevolají Boha ku pomoci a proto nemohou zdolat tak silného nepřítele.

Nevěřme nikdy tomu, že by v naší blízkosti žádných čertů nebylo. Toť jako věřit, že v zahradě neporoste plevel, když ji necháme na pokoji. Není čerta tak hloupého, aby chtěl nechat někoho na pokoji, když přece má vždycky naději na úspěch! Je pravda, že s počátku jsme skoro zoufalí z toho, jak nemůžeme mít ani chvilky pokoje, jak ustavičně na nás někdo doráží, něco nám bere, půdu pod nohama sesouvá, díry a jámy nastrahuje. A přece jediná možnost, jak vejít do plného pokoje, je dána válkou s nepřítelem, v níž poznáme všechny druhy nebezpečí a ohrožení duše.

Jakmile čert si zjistil, že byl vyslíděn, poznán a že se na něj útočí podle všech válečných pravidel, namáhá se dvojím způsobem obdržet pardon. První způsob čertů chytřejších a všemi mastmi mazaných je, vyznávat lásku, přivolávat svaté patrony naše, Anděly Strážné, ba i Boha — neboť čert k tomu všemu má své fortele. Čert prohlašuje slavnostně, že nás miluje, nikdy nám nechtěl škodit, vše byla mýlka, naše neoprávněná nedůvěra k čertům.

To některé lidi zviklává. A na to čert cíhá. Slibuje, co všechno napraví, jak nás bude milovat, a kdybychom si nebyli jisti, že to napravit nemůže, mohla by se nám přihodit další velká škoda. Ztrácí tedy čas, kdo tomu věří. Jakmile máme jednou v ruce nepochybné doklady o čertovinách, a jakmile jsme na své kůži pocítili jejich účinek, není na místě věřit čertu, že to byla iluze či přelud naší malé lásky k čertu. Fakta jsou fakta a těch se vždy pevně držíme.

Druhý způsob, jímž čerti hledí docílit pardon, je hrubost. Na lidi bázlivé má to značné účinky. Čert je straší čertem a to pokládají za takové nebezpečí, že couvají zpět. Ale protože jsou na to i trestní paragrafy, mnohému čertu se takový kousek nepodařil.

Velmi prospívá, jestliže za všech okolností dbáme, abychom předem byli čertu nepřijemní a žádné záliby v nás nenašel. Tak při Ješitnících dáváme dobrý pozor, abychom ani slovem jejich piedestálek nepřimalovávali a jejich marnivosti nepodkuřovali. Ke Kořistníkům se chováme tak, aby v nich nemohla žádná naděje na kořist vzklíčit. Vůči Tupolebčíkům mlčíme, práci Okrašlovačů maříme jmenováním pravých jmen, s Roztržitníky neztrácíme času, Egoistníky nesmíme připustit než na sto kroků od těla, Dotěrníky hubíme největší zdrželivostí.

Trochu složitá práce je se Svatouškáři. Projevují velkou starost o zájmy Boha a malou o svoji duši. Přítí se s nimi je neradno, neboť by to mohlo vést k nebezpečným

komplikacím. Pokud můžeme, odklízejme se rychle z cesty.

Čerty svádějící k mrhačství, k nestřídmostí všeho druhu třeba přemáhat neúprosným odříkáním se všeho, v čem si libují. Hledíme vždy vyhovět povaze čerta, o něhož se jedná, ve smyslu záporném, totiž nestát se mu v ničem milými, s čím se tak rád obírá.

Lidé, vlečení čerty, jsou k politování a třebaže to nesmíme dát čertům najevo, s lidmi třeba zacházet jako s nemocnými. Jisté věci se jim odpírají, jiné se jim odpouštějí, jinými se jim pomáhá, až snad se dostanou do lepších podmínek životních a s pomocí Boží uniknou z moci svých nepřátel.

Při tom však nikdy nezapomínáme, že o p a t r n o s t jest a byla matkou moudrosti.

ČERT NA VYŠEHRADE.

Na Vyšehradě nalézá se dodnes sloup v trojí přeražený — je nyní v parčíku za hřbitovem, před farou — o němž pověst vypráví, že pochází ze zápasu čerta o duši vyšehradského kněze.

V kolegiátním chrámu sv. Petra a Pavla je tento čert vymalován na průčelní zdi boční lodi po straně evangelní — jak se táhne s těžkým sloupem z Říma na Vyšehrad.

O tomto čertovi podává B e c k o v s k ý ve své Poselkyni (k r. 1665) tuto zprávu:

„Kostela vyšehradského v Praze jeden duchovní a pobožný kněz velice a těžce od

zlýho ducha pokoušen býval, že s ním také posledně tuto smlouvu učinil, řka on kněz k tomu pokušiteli: Když já mši svatou v tomto kostele začnu sloužit, ty jdi do Říma, a z kostela Panny Marie za řekou, Tiberis řečenou, vezmi jeden kamenný sloup a jej sem na Vyšehrad přines. Přineseš-li jej spíšeji, nežli já mši svatou odsloužím, duše moje, o kterou vždycky usiluješ, ať jest tvoje.

Kněz mši svatou sloužiti a pokušitel do Říma pospíchatí začal, kde také z předjmenovaného kostela Panny Marie sloup kamenný vzal, jej přes benátskou mořskou zátoku nesl, pospíchaje s ním do Prahy na Vyšehrad, by jej spíšeji přinesl a duši pobožného kněze vyhrál, nežli by on, kněz, mši svatou odsloužil. Že ale svatý Petr, věrný zástupce téhož pobožného kněze, ten sloup s ramen pokušitele do té mořské benátské zátoky třikráte shodil, a toho nosiče třikráte do vody pro ten sloup podtopiti, jej vytahovati a s ním se opozditi přinutil, protož také s ním na Vyšehrad pozdě přiletěl a znaje, že již ten kněz poslední mešná slova *Ite missa est* vyřekl, velikým hněvem, že duši toho pobožného kněze míti nemůže, ten sloup velmi dlouhý a těžký hněvivě na střechu téhož kostela vhodil, střechu i klenutí tehdejšího kostela vyšehradského prorazil a ten sloup ve tři díly přerazil. — —

Kdy se to stalo, věděti se nemůže, poněvadž — i ta díra v kostelním klenutí zahynula, když tehdejší kostel s jinými ostatními, jichž se na Vyšehradě 14 počítalo, i

s celým Vyšehradem zapálen byl a rozbořen, jehož tehdejší podobizna v tom nynějším kostele na zdi malovaná se spatřuje.

Jeden církevní kněz bohabojný a příkladný, v městě Kladsku rozený, z arcibiskupství pražského do Říma 1665 putoval a tam svou pobožnost konaje, počal z jednoho člověka bídného, Jakuba Zimmermanna, rozeného Švejcara, horlivě, na žádost duchovních i světských pánů, i také dle poručení Svatosti papežské, veliký houf ďábelstva vymítati, mezi nimiž jeden přední pokušitel, jménem Zardan, dobrovolně vyznal, že on z kostela římského kamenný sloup vzal, jej do Čech na Vyšehrad nesl, a dosti časně byl by jej přinesl, kdyby ho byl i s tím sloupem sv. Petr třikráte do benátského moře nebyl zhodil. Což potvrzuje následující psaní, který ten pobožný kněz panu Janu Manderovi, při konsistoři pražské, tehdejšímu sekretáři, dne 21. února 1665 z Říma psal. —

(Následuje list, v latině i češtině, z něhož vyjímáme:)

Jest on Jakub Zimmermann, Švejcar rozený, 30letý člověk, bídný a od ďábelstva velice sužovaný — s dopuštěním Božím jest do něho jako dítěte — legio ďáblů — vstoupilo. Legio, jinak tém, rozliční staří učení muži na rozličný počet uvádějí, když někteří pravějí, že legio neb tém 6666, jiní že 1250 v sobě uzavírá. — Na Hromnice velký díl téhož ďábelstva z těla téhož posedlého Jakuba vyšlo. Zůstali pak — v tom těle ještě následující pekelní, mocní a vzác-

ní duchové, neústupná knížata, totiž: kníže Dragon, Zardan, Belzebub, také slavnější knížata Lucifer, Hodel, Genitus, Psegzet, Irio.

Když jsem toho Zardana zaklínati a vyháněti počal, vložil jsem na jeho hlavu můj malý okrouhlý relikviář, a sotva jsem ho položil, hned on Zardan strašlivě křičeti počal: Auvé, Auvé, pálí, pálí! Neboť v tom relikviáři zavřené byly relikvie neb ostatkové z těla svatého Ignáciusa, zakladatele Ježíšového Tovaryšstva. — Hned on Zardan, nebyv od žádnýho nucen ani tázán, doložil svobodně a svévolně: Musel jsem já jednou kamenný sloup veliký do Prahy nésti, který mně třikráte do louže spadl. — Skrze tu louž rozuměl on benátské moře. —

Ten pak Zardan hned mne zahanbil veřejně, křičíc, že před 32 lety falešně jsem v karty hrál, když jsem místo krále vyhodil většího pacholíka. Já rozmejšleje sobě ta slova, upamatoval jsem se, že ovšem se to jednou stalo. Poznal on ihned všechny přístojící, kteří smrtelným hříchem byli vinni, a jakým. Protož také jim jich hřích skutečný, těžký vyčítal, je zahanboval, že oni s velkým zarděním a hanbou z kostela ven jíti museli. Protivil se on velice, nechtěje z toho těla vyjíti, věda, že od Boha odsouzen jest, aby hned z téhož těla přímo se navrátil do pekla, což také častěji s velkou žalostí sám vyznával. Jakou jsem práci s tím Zardanem já měl, to všechno na 74 čtvrtarchovních listech mám sepsáno.

Téhož Zardana jmenovali někteří ďáblové k u c h y ň s k ý m p s e m, jiní kuchyň-

ským knížetem. Když měl odpověď dáti, podobně, když mluvití přestal, vždycky jako pes štěkal, neb štěkavě mluvil. Jiní ďáblové neb bečeli, neb řičeli, neb mňoukali atd.“ (III. díl 460—5.)

Když si tuto zprávu přečetl František Ekert, spisovatel znamenitého díla Posvátná místa král. hl. m. Prahy — nebyl s ní spokojen, protože víra v čerty v jeho době již velmi ochabla — a pokusil se čerta rehabilitovat. (II. sv., str. 275.) Píše, že sloup pochází patrně z původní románské stavby, nebo že snad nějaký vůdce ve válkách husitských j m é n e m Č e r t byl příčinou, že kámen ten na Vyšehradě se octl, a dodává rozmrzele:

„Až do r. 1785 visel v kostele vyšehradském za sklem v rámci list, jež byl 1665 z Říma nějaký duchovní, rodem z Kladska, poslal do Prahy, toho obsahu, že prý ten ďábel, který onen sloup na Vyšehrad přinesl, slul Zardan. Přiznal se prý k tomu, když onen duchovní jej vymítal z jakéhosi Švýcara. V jaké míře celá tato pověst svou dobu zajímala, toho dokladem jest, že děkan Berghauer, onen blouznivý list o domnělém Zardanovi i v chrámu za sklo dal!“

S počátku se mi zdálo, že pochází-li sloup z Říma, nebo ne, je na pověsti vedlejší, protože čert si vždy najde člověka, který za něho těžké práce musí vykonat. Kdo přitáhl sloup na Vyšehrad, měl tam snad právě cestu nebo práci s nějakým sloupem, spojenou s nějakou čertovinou, když se toho čert mohl zmocnit.

Čte-li se však zpráva kněze z Kladska pozorněji, je zřejmo, že čert se opravdu se sloupem podřel, když na to tak dlouho nemohl zapomenout a k tomu ještě jej musel třikrát z moře vytahovat. Ale jaký to byl sloup — v tom je asi jádro záhady.

Také jaký to byl čert. Kněz jej jmenuje *Kuchyňským psem* a označuje jeho řeč za štěkavou, dle toho se dá soudit, že patřil asi k Hněvníkům a Násilníkům. Vyšehradský kněz, který trpěl tímto Násilníkem, je označován Beckovským a pověstí jako „zbožný“ a je tedy možno, že pokušení čertovo týkalo se věcí čistě kněžských, jako je posluhování svátostmi, sloužení mše sv. a pod.

Vmysleme se nyní do celé pověsti zcela reálně. — Čert činil násilí duši kněze, který by se ho byl rád zbavil, ale nevěděl jak. Doposud stále před násilím čerta ustupoval — počínal si malomocně a trpně. To se asi jevilo v tom, že přihlížel bez účasti na duchovní život a potřeby svých farníků, nikterak se nenamáhaje jim v čemkoli ulehčit. Nestaral se o duše sobě svěšené, říkal si asi, že se musí mnoho modlit a že má málo času na zpovídání a kázání, nebo snad psal učené knihy, které ho velmi zaneprázdnňovaly a duším odcizovaly. Musíme si všechno hledět představit určitě, chceme-li věci přijít trochu na kloub.

Najednou nastal obrat. Snad kněz pojal soucit s nějakou duší ve zpovědnici, snad se pustil s horlivostí do kázání a šíření slova Božího — a to zakolísalo postavením jeho

čerta. Čert se stával dotěrnějším, kněz neústupnějším a mezi nimi měla rozhodnout sázka.

Proč byla k sázce zvolena právě mše sv.?

Snad se právě při ní kněz prohřešoval proti předpisům Církve a čert doufal, že špatný zvyk knězův mu dopomůže k vítězství nad jeho duší. Mohlo to záležet na příklad v tom, že kněz měl ve zvyku předhánět se s ministrantem při vstupních modlitbách, takže se slova ani nedala dopovědět, nebo snad dovedl odříkat Gloria v závratné rychlosti dvou vteřin — nebo jiné zbožné úkony odbýval rychle — s tím vším čert počítal jako s jistou svou věcí.

Proto podmínka sázky zněla: Kdo bude dřívě hotov — zda kněz se svojí mší, nebo čert s přitažením sloupu z Říma?

Byla to jedna z obvyklých kliček čertových, na něž chytá duše. Dává jim závodit s vlastní špatností a nedbalostí — žene je do zápasu proti vlastní duši — a vždy pod zdánlivě dobrým rouchem. Získáš svou duši z rukou čertových... tvrdí — když uděláš to neb ono znamenité dílo! Ale znamenitost je jen zdánlivá, a žene vodu na čertův mlýn.

Tento úskok kněz prohlédl, ale nedal čertovi nic najevo. Tak se na ně nejlépe vyzraje. Ale jak se to stalo, že kněz náhle prohlédl, v čem vězí jeho bída? Tak, jak to říká Písmo svaté: „Pokolení toto nevymítá se než modlitbou a postem.“ (Mat. 17, 20.)

Pustil se tedy do řádné války s čertem. A tím se stalo, že když čert byl na obrátku

paty v Římě, a na obrátku paty u Benátek, mohl již přijít se svojí pomocí svatý Petr.

Takové zásahy s nebe proti čertům dějí se ustavičně. Jsou ovšem vyloučeny bez spolupůsobení člověka. Bůh musí vidět opravdovou snahu, že se chceme čerta zbavit. Nesmíme si to snad jen zbožně předstírat.

O to kněz nyní vskutku usiloval, ale svými silami by nebyl na prohnaného čerta stačil.

Kostel na Vyšehradě je spoluzasvěcen sv. Petrovi. Proto se ujal světec věci sám. Nebylo to po prvé, co se staral o Vyšehrad. Na staré pečeti kapitolní vidíme, jak se zjevuje „ve snách“ českému knížeti Fridrichovi a řádně ho mrská za to, že zcizil kapitole statky. Kníže se pak napravil a nejen že kapitole zabrané vrátil — ještě i přidal knížecí dary.

Lidé, kteří nevěří v taková účinná opatření, měli by se jen trochu porozhlédnout kolem sebe. Je to Bůh, který n a j e d n o u vyráží všechny zbraně našich protivníků a roztíná jejich tenata, do nichž nás chtěli polapit.

Když svatý Petr srazil čerta třikrát d o l o u ž e, nemohl již s časem fixlovat, ani se kroutit na podpatcích a předstírat, že táhne těžký sloup z Říma — naopak se řádně ve vlastní louži zkoupal. Zatím kněz klidně a důstojně četl svoji mši.

Co se míní benátskou louží?

Pověst vyžaduje nutně zjednodušujících obrazů. Ale výklad nemusí tolik šetřit mís-

tem, ani časem svých čtenářů, i když to čerta sebe více rozčiluje.

Benátská louže mohla být docela dobře českou louží. Smrdutým morálním bahnem, které třeba neslo pěkný název Benátského moře, nebo Perly Adrie a podobně — tak se to totiž vždy dělá, aby se lidé příliš nestarali o čertovské podniky.

Je arci pro čerta svrchovanou nepříjemností, být vržen do vlastní louže — a k tomu rukou vyšší — a muset se z ní tak dlouho drápat, že mu duše zatím uběhne. Tolik o ni nausiloval, tolik se s ní nalopotil! Co lichotek vypotřeboval, co úlisností, lstí musel si navymýšlet, co různých kejklů a frašek — a nyní to vše bylo ztraceno!

Proto s takovou zuřivostí mrštil sloupem do střechy kostela, že jej na tři kusy přerazil.

Tato událost je tak neobyčejná, že právem se jí pověst zmocnila k větší cti a chvále Boží. Škoda, že dnes tolik lidí jí nevěří. Ba i zbožní lidé se jí posmívají! A v tom je největší úspěch dnešních čertů. Přesvědčili lidi, že čertů — není! Proto jejich práce tolik zkvétají — ve všech odvětvích — i mezi zbožnými lidmi.

Proto se jim však přece peklem odmění.

Gilbert Keith Chesterton:

O S E L .

Když ryby pluly v povětrí
a měsíc rudý byl,
a na bodláčí rostl fík,
já jsem se narodil.

Mám uši věru oslovské —
však s hrozným hýkáním
že ďábel tvorstvu celému
se vysmál, dobře vím.

Podoben cáru, bičován
a týrán na zemi,
v tichu své držím tajemství
a proto blaze mi.

Co, rcete, hlupci, přeruší
tu sladkou chvíli mou?
I já měl játot u uší,
zřel palmy u nohou.

O B S A H :

Neznámému čtenáři	5
Nepřipodobňujte se světu (sv. Pavel)	7

I.

D o b ý v á n í s k u t e č n o s t i.

Věčná a sociální hodnota času	11
Co je a co není duchovní	17
Výstřednost činorodosti	22
Ošklivost a krása	29
Jednání	34
O obyčejnosti	38
Nástroje a zbraně	42
Souhra	47
Pád Andělů	51

II.

R e j č e r t ů.

Čtyři kapitolky o různých podnikavostech	59
Čert na Vyšehradě	83
G. K. Chesterton: Osel.	92

Nihil obstat:

P. Aemilianus Soukup O. P., censor
ex officio.

Imprimatur:

Dr. Joannes Martinů, vicarius generalis.
Olomucii, die 11. II. 1939. Nr. 2270.

DOMINIKÁNSKÁ EDICE KRYSTAL

Svazek 37.

*

MARIE ŠTECHOVÁ:

D U Š E A S V Ě T

*

Vytiskla

Valašská knih- a kamenotiskárna

ve Valašském Meziříčí

L. P. 1939.

